

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV

Evidenčné číslo: 105002/B/2020/36109009466046980

OBCHODNÁ VOJNA A JEJ VPLYVY NA SVETOVÉ HOSPODÁRSTVO
Bakalárska práca

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV

OBCHODNÁ VOJNA A JEJ VPLYVY NA SVETOVÉ HOSPODÁRSTVO

Bakalárska práca

Študijný program: Medzinárodné ekonomické vzťahy
Študijný odbor: Ekonómia a manažment
Školiace pracovisko: Katedra medzinárodných ekonomických vzťahov
a hospodárskej diplomacie
Vedúci záverečnej práce: Ing. Mykhaylo Kunychka, PhD.

Čestné vyhlásenie

Čestne vyhlasujem, že záverečnú prácu som vypracovala samostatne a že som uviedla všetku použitú literatúru.

Dátum:

.....

Pod'akovanie

Chcela by som pod'akovať svojmu vedúcemu bakalárskej práce, Ing. Mykhaylovi Kunychkovi, PhD., za jeho odbornú pomoc, ochotu, ústretový prístup a nápadiť pripomienky pri písaní tejto bakalárskej práce.

ABSTRAKT

MIKLEOVÁ, Daniela: *Obchodná vojna a jej vplyvy na svetové hospodárstvo*. – Ekonomická univerzita v Bratislave. Fakulta medzinárodných vzťahov; Katedra medzinárodných ekonomických vzťahov a hospodárskej diplomacie. – Vedúci záverečnej práce: Ing. Mykhaylo Kunychka, PhD. – Bratislava: FMV EU, 2020, 48 s.

Cieľom záverečnej práce je priblížiť súčasný obchodný spor Spojených štátov amerických a Číny. Práca obsahuje 2 grafy, 1 tabuľku a 1 prílohu a je rozdelená do štyroch kapitol. Prvá kapitola je zameraná na popis medzinárodného obchodu a dvoch zahranično-obchodných politík – protekcionizmu a liberalizmu, a zároveň analyzuje ich výhody a nevýhody pri uplatňovaní v rámci obchodu. V druhej kapitole je charakterizovaný hlavný cieľ práce a parciálne ciele. Tretia kapitola popisuje metódy použité pri dosahovaní cieľa práce. Posledná kapitola sa zaoberá opisom obchodnej vojny medzi Spojenými štátmi a Čínou, dôvodmi vzniku sporu, priebehom sporu a následnými dopadmi sporu podľa rôznych elektronických zdrojov.

Kľúčové slová: medzinárodný obchod, protekcionizmus, USA, Čína, obchodná vojna

ABSTRACT

MIKLEOVÁ, Daniela: *Trade war and its effects on the world economy*. – University of Economics in Bratislava, Faculty of International Relations; Department of International Economic Relations and Economic Diplomacy. – Supervisor of thesis: Ing. Mykhaylo Kunychka, PhD. - Bratislava: FMV EU, 2020, 48 p.

The thesis's objective is to describe the current trade conflict between the United States and China. The work contains 2 graphs, 1 table and 1 attachment and is divided into four chapters. The first chapter focuses on the description of international trade and two foreign trade policies - protectionism and liberalism, and at the same time analyses their advantages and disadvantages in the international trade. The second chapter characterizes the main goal of the work and partial goals. The third chapter describes the methods used to achieve the goal of the work. The last chapter deals with the approach of the trade war between the United States and China, the reasons for the dispute, the continuance of the conflict and the effects of the dispute according to various electronic sources.

Keywords: international trade, protectionism, USA, China, trade war

Obsah

Úvod	9
1 Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí	11
1.1 Súčasný trendy v medzinárodnom obchode.....	11
1.2 Zahranično-obchodná politika v medzinárodných vzťahoch.....	12
1.2.1 Nástroje protekcionizmu	15
1.2.2 Vplyvy protekcionizmu.....	16
1.2.3 Stručný historický prehľad protekcionizmu.....	17
2. Ciele bakalárskej práce	21
3. Metodika práce a metódy skúmania	22
4. Výsledky práce, diskusia	23
4.1 Zahranično-obchodné vzťahy Číny a USA.....	23
4.2 Obchodná vojna medzi Čínou a USA	26
4.2.1 Priebeh obchodnej vojny od januára 2018 až po december 2019.....	29
4.2.2 Súčasný stav – január 2020	32
4.3 Dopady obchodného sporu na ekonomiku v USA a svetové hospodárstvo ..	32
Záver	40
Zoznam použitej literatúry	41

Zoznam grafov

<i>Graf 1 Ekonomická analýza využívajúca zákon dopytu a ponuky na preukázanie teoretických výhod voľného obchodu.....</i>	<i>13</i>
<i>Graf 2 Vývoj protekcionistických opatrení v USA</i>	<i>29</i>

Zoznam tabuliek

<i>Tabuľka 1 Dopady obchodnej vojny</i>	<i>33</i>
---	-----------

Zoznam príloh

<i>Príloha A – Kompletný prehľad uvalených cieľ a opatrení počas obchodnej vojny medzi USA a Čínou</i>	
--	--

Zoznam skratiek a značiek

ASEAN – Združenie národov JV Ázie

BRICS – Zoskupenie krajín Brazília, Rusko, India, Čína a Južná Afrika

CNY – čínsky jüan

HDP – hrubý domáci produkt

MERCOSUR – Spoločný trh Juhu

Mld. – miliarda

OECD - The Organisation for Economic Co-operation and Development

TPP – The Trans-Pacific Partnership

UNCTAD – The United Nations Conference on Trade and Development

USA – United States of Amercia

USD – americký dolár

WTO – World Trade Organization

Úvod

V súčasnom svete plnom inovácií, kde sú krajiny stále viac a viac prepojené, hrá medzinárodný obchod čím ďalej dôležitejšiu rolu. Medzinárodný obchod zabezpečuje nie len transfer bežných tovarov, polotovarov a služieb, akými sú napríklad textilné statky alebo poisťovacie služby, no zahŕňa aj presun know-how a nových výdobytkov. Na to, aby statky určitej krajiny boli viac a viac atraktívne vo svetovom obchode, je potrebné pravidelne prichádzať s novými technológiami. Je všeobecne známe, že niektoré krajiny majú väčšie predpoklady na vyvíjanie revolučných postupov pri práci ako tie druhé. Takéto krajiny si svoje nápady následne strážia pred zahraničnou konkurenciou, a to pomocou rôznych opatrení a nástrojov.

Avšak nie len inovácie potrebujú ochranu, niekedy považuje štát za nutné chrániť aj svojich domácich výrobcov a spotrebiteľov. V tomto prípade sa veľakrát krajina odkláňa od zahraničnoobchodnej politiky preferujúcej voľný obchod a volí si radikálnejšiu politiku - protekcionizmus. Takýmito krajinami sú napríklad Severná Kórea, Kuba, ale aj Spojené štáty americké. Spojené štáty sa niekoľkokrát vo svojej histórii cítili ohrozené zahraničnými krajinami, a tak sa rozhodli aplikovať nástroje protekcionizmu. Nie je tomu inak ani v súčasnosti. Na ochranu amerických producentov a upadajúcich odvetví sa súčasný prezident Donald Trump rozhodol zvýšiť clá na dovoz zo zahraničia. Vzhľadom na fakt, že sa snažil chrániť upadajúce odvetvia, možno v tomto prípade hovoriť o regresívnom protekcionizme. Prezident Trump zaviedol zvýšené dovozné clá nie len pre krajiny susediace s hranicami Spojených štátov, ktorými sú Kanada a Mexiko, ale aj pre Európsku úniu a Čínu.

Čo sa týka Číny, Trump mal na uvalenie zvýšených ciel viacero dôvodov. Spojené štáty už dlhodobo obviňujú Čínu zo špiónážnych útokov a z krádeží informácií a duševného vlastníctva. Taktiež Číne nepridáva na sympatiách vzrastajúci nepomer amerického exportu do Číny a čínskeho importu do USA, pretože Spojené štáty dosahujú obchodný deficit. Všetky tieto skutočnosti zapríčinili, že sa americký prezident rozhodol vykonať radikálne kroky a v priebehu posledných dvoch rokov zaviedol zvýšené dovozné clá na niekoľko tisícok čínskych produktov. Čína na toto riešenie zareagovala odvetnými clami, a preto mnoho ekonómov začalo označovať tento spor ako obchodnú vojnu. Obchodná vojna sa považuje za veľmi nebezpečný dôsledok protekcionizmu. Z dlhodobého hľadiska má množstvo nežiadúcich efektov na hospodárstvo takmer

všetkých krajín sveta a nie len tých zúčastnených. Práve z toho dôvodu väčšina ekonómov neodporúča riešenie problémov a ochranu krajiny takýmto spôsobom.

Prvá kapitola bakalárskej práce popisuje v krátkosti medzinárodný obchod spolu so zahraničnoobchodnými politikami vo svetovom obchode – liberalizmom a protekcionizmom. Zameriava sa na stručný historický prehľad protekcionizmu vo svetovom hospodárstve a vo vybraných krajinách. Druhá a tretia kapitola popisujú stanovené ciele pri vypracovaní bakalárskej práce a postupy pri jej následnom spracovaní. Štvrtá kapitola zobrazuje aplikáciu nástrojov protekcionizmu v praxi na aktuálnom spore dvoch svetových veľmocí - Číny a Spojených štátov. Kapitola rozoberá príčiny vzniku nepokojov medzi USA a Čínou, priebeh sporu a následné dopady na svetové hospodárstvo.

1 Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí

Už od nepamäti ľudia medzi sebou obchodovali. Spočiatku si medzi sebou vymieňali tovar za tovar, neskôr šlo o výmenu tovaru za určitú protihodnotu, akou boli rôzne vzácne kovy, látky a v neposlednom rade peniaze vo forme, v akej ich poznáme dnes. Toto obchodovanie medzi ľuďmi sa vyvinulo až do takých rozmerov, že medzi sebou začali obchodovať samotné krajiny a rozvinul sa medzinárodný obchod. „*Medzinárodný obchod je súhrn zahraničnoobchodných aktivít dvoch a viac národných ekonomík, prípadne štátov, ak sa zhodujú s hranicami ekonomík.*“¹ Vďaka medzinárodnému obchodu je dnes napríklad samozrejmé, že pri návšteve obchodných centier veľké siete supermarketov ponúkajú tovary pochádzajúce z rôznych kútov sveta. Medzinárodný obchod môže taktiež vplývať na vzťahy medzi krajinami a v neposlednom rade značne ovplyvňuje ekonomickú situáciu v krajine, pretože je súčasťou hrubého domáceho produktu, a teda má dopad aj na výkonnosť ekonomiky krajiny.

1.1 Súčasný trendy v medzinárodnom obchode

V roku 2019 bola hodnota svetového obchodu na úrovni 38,96 biliónov dolárov², čo je o 10 % viac ako v roku 2018.² Najviac zastúpenými komoditami vo svetovom obchode sú energetické produkty – ropa, plyn a uhlie, chemikálie, stroje, motorové vozidlá a komunikačné zariadenia. Menší podiel na svetovom obchode majú odvetvia ľahkého priemyslu, ako napríklad textil. Podiel menší ako 10 %³ na svetovom obchode predstavujú poľnohospodárske výrobky. Na svetovom vývoze služieb dominujú najmä cestovné, dopravné a obchodné služby. Medzi ďalšie dôležité odvetvia patria IT, finančné služby a služby súvisiace s právami duševného vlastníctva.³

V posledných rokoch sa charakter medzinárodného obchodu vyznačoval predovšetkým anemickým rastom (2012 – 2014), potom poklesom (2015 a 2016) a nakoniec výrazným oživením (2017 a 2018). Oživenie obchodu v rokoch 2017 a 2018 bolo spôsobené niekoľkými faktormi, a to napríklad vzostupným trendom cien komodít (ropy)

¹ ŠTĚRBOVÁ Ľ. a kol.: *Medzinárodní obchod ve světové krizi 21. století*, 2013, s. 18

² The Balance. International trade: Pros, Cons and effect on economy. [online]. 2019. [Citované 3.11.2019]. Dostupné na internete: <<https://www.thebalance.com/international-trade-pros-cons-effect-on-economy-3305579>>

³ United Nations Conference on Trade and Development: *Key statistics and trends in International trade*. [online]. 2018. [Citované 14.11.2019]. Dostupné na internete: <https://unctad.org/en/PublicationsLibrary/ditctab2019d2_en.pdf>

a oslabením amerického dolára. Americký dolárový index sa počas roku 2017 znehodnotil približne o 10 percent, čím sa zvýšila hodnota medzinárodného obchodu.⁴

Prevažnú časť medzinárodného obchodu tvorí fyzický tovar, zatiaľ čo služby tvoria oveľa nižší podiel. Svetový obchod s tovarom sa za posledné desaťročie dramaticky zvýšil. V najväčších ekonomikách sa v porovnaní s rokom 2016 výrazne obnovil dovoz aj vývoz. Objemy dovozu rastú relatívne viac ako objemy vývozu do rozvojových krajín, v prípade rozvinutých krajín je to opačne. Čo sa týka obchodu so službami asi dve tretiny obchodu pochádzajú z rozvinutých krajín. Významný podiel obchodu s tovarom aj so službami predstavujú krajiny BRICS. Najmenej rozvinuté krajiny predstavujú veľmi malý podiel na celkovom obchode. Relatívny význam vyspelých krajín ako dodávateľov na medzinárodných trhoch klesá. Napriek tomu predstavujú asi polovicu hodnoty vývozu tovaru a asi dve tretiny vývozu služieb. Hodnota obchodu výrazne vzrástla v regiónoch vyvážajúcich ropu. Regióny pokrývajúce veľkú časť svetového obchodu sú však naďalej Severná Amerika, Európa a východná Ázia. Nárast svetového obchodu bol v poslednom desaťročí vo veľkej miere spôsobený rastom obchodu medzi rozvojovými krajinami. Dôležitým partnerom pre rozvojové krajiny sa stala Čína.⁴

Negatívny vplyv na medzinárodný obchod v súčasnosti má zvýšená neistota spojená s medzinárodným obchodným systémom vďaka prebiehajúcim obchodným sporom medzi Čínou a Spojenými štátmi. V druhom štvrtroku 2019 sa vývoz Číny znížil o 5,3 %⁵, čo je najnižšia úroveň od roku 2017. Vývoz USA sa v tom istom období znížil o 1,1 %⁵, čo je najnižšia úroveň od roku 2018. Dovozy USA v druhom štvrtroku 2019 mierne vzrástli o 0,6 %⁵ a dovoz Číny vzrástol o 0,3 %⁵. Export Spojených štátov do Číny sa zvýšil o 2,7 %⁵, import o 0,2 %⁵, no tieto hodnoty sú stále pod maximami z tretieho štvrtroku roka 2018. Rastúce obchodné napätie medzi USA a Čínou ovplyvnilo aj medzinárodný obchod s ostatnými ázijskými ekonomikami. No taktiež malo dopad aj na krajiny v Európe.⁵

1.2 Zahranično-obchodná politika v medzinárodných vzťahoch

Pri zapájaní sa do medzinárodného obchodu využívajú krajiny zahraničnoobchodné politiky. „Zahraničnoobchodná politika je súhrn zásad a im zodpovedajúcich prostriedkov,

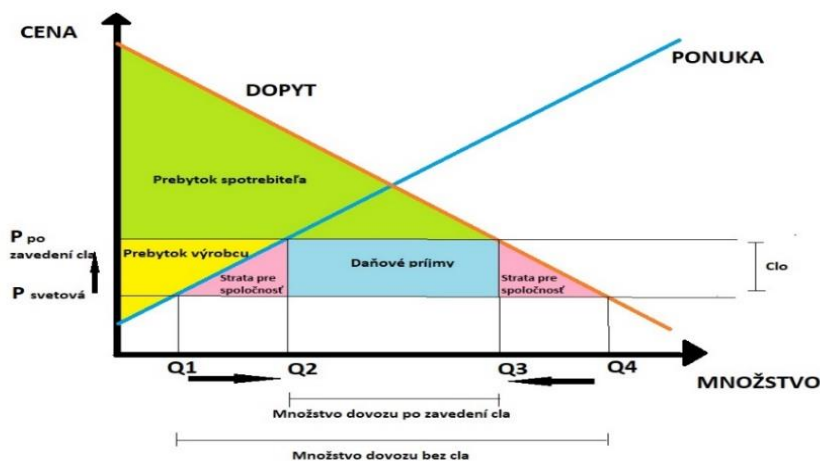
⁴United Nations Conference on Trade and Development: *Key statistics and trends in International trade*. [online]. 2019. [Citované 16.11.2019]. Dostupné na internete: <https://unctad.org/en/PublicationsLibrary/ditctab2019d2_en.pdf>

⁵OECD: *International trade statistics: trends in the second quarter 2019*. [online]. 2019. [Citované 14.11.2019]. Dostupné na internete: <<https://www.oecd.org/sdd/its/International-trade-statistics-Q2-2019.pdf>>

použitím ktorých štát centrálne, priamo, vedome pôsobí na stimuláciu alebo zoslabovanie určitých vývojových tendencií zahraničného obchodu.“⁶ V rámci obchodných politík sa môžu krajiny prikláňať k liberalizmu alebo k protekcionizmu. V praxi však krajiny väčšinou používajú kombináciu týchto dvoch smerov.

Liberalizmus sa môže definovať ako voľný obchod bez bariér, prekážok a zásahov štátu. Hlavnou myšlienkou je, že faktory ponuky a dopytu, ktoré fungujú v celosvetovom meradle, zabezpečia efektívnu výrobu. Preto nie je potrebné nič robiť na ochranu alebo podporu obchodu a rastu, pretože trhové sily to urobia automaticky.⁷

Graf 1 Ekonomická analýza využívajúca zákon dopytu a ponuky na preukázanie teoretických výhod voľného obchodu

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa www.aei.org

Existuje niekoľko argumentov podporujúcich voľný obchod medzi krajinami:

a) Voľný obchod umožňuje efektívnejšiu výrobu tovaru a služieb z dôvodu povzbudzovania výroby tovaru alebo služieb tam, kde sú na to výhodnejšie podmienky, a zvyšuje produktivitu, čo vedie v mnohých prípadoch k zvyšovaniu miezd. Z celkového hľadiska pôsobí voľný obchod priaznivo na rast hospodárstva.⁸

⁶ LIPKOVÁ Ľ. a kol.: *Medzinárodné hospodárske vzťahy*, 2011, s. 133

⁷ American Institute for Economic Research: *Free Market Liberalism is needed more than ever*. [online]. 2019. [Citované 15.11.2019]. Dostupné na internete: <https://www.aier.org/article/free-market-liberalism-is-needed-more-than-ever/>

⁸ Citizens' Assembly: *Trade: Free Trade vs. Protejcionism*. [online]. 2017. [Citované 16.11.2019]. Dostupné na internete: <https://citizensassembly.co.uk/trade-free-trade-v-protectionism/>

b) Voľný obchod pôsobí priaznivo na spotrebiteľov. Znižovaním ceny vďaka odstráneným clám a zvýšením konkurencie sa rozširuje výber tovarov pre spotrebiteľa a zlepšuje sa aj ich kvalita.⁹

c) Voľný obchod znižuje náklady pre obchodníkov, čo sa prenesie aj do konečných cien tovarov a služieb. V zásade sa zlacnia ich ceny.⁹

Opakom Liberalizmu je protekcionizmus. Protekcionizmus obmedzuje obchod pomocou rôznych nástrojov a štátnych zásahov. Zastáva názor, že regulácia medzinárodného obchodu je dôležitá na zabezpečenie riadneho fungovania trhov. Zástancovia tejto teórie sa domnievajú, že neefektívnosť trhu môže brániť výhodám medzinárodného obchodu, a ich cieľom je zodpovedajúcim spôsobom usmerňovať trh. Protekcionizmus existuje v mnohých rôznych formách. Tieto stratégie sa snažia napraviť neefektívnosti na medzinárodnom trhu.¹⁰

Zástancovia protekcionizmu argumentujú výhody nasledovne:

a) Voľný obchod môže ohroziť tradičné domáce priemyselné odvetvia z dôvodu medzinárodnej konkurencie. Protekcionizmus však môže zabezpečiť ochranu týchto odvetví a tým zabezpečiť zachovanie pracovných miest a spomalenie zmien.⁹

b) Protekcionizmus pomáha v rozvoji novovzniknutých priemyselných odvetví. Vďaka protekcionizmu a podpore zo strany vlády môžu tieto odvetvia zvyšovať svoju konkurencieschopnosť.⁹

c) Protekcionizmus môže slúžiť na ochranu „strategických“ priemyselných odvetví, ako napríklad energetika, zbrojenie a potraviny.⁹

d) Voľný obchod a dohody o voľnom obchode môžu viesť k znižovaniu štandardov a noriem na tovary, služby alebo výrobné procesy, čím ohrozujú domácich výrobcov.¹⁰

Účinky jednotlivých obchodných bariér na rôzne krajiny závisia od štruktúry trhu vo svete a od druhu použitých politických nástrojov. Protekcionizmus mení rozdelenie zdrojov a spôsobuje deformácie a následne neefektívnosť výroby, avšak optimálna koncepcia ciel naznačuje, že obmedzené clá na dovoz môžu byť pre krajinu výhodné, aj keď by sa nimi znížila svetová účinnosť. Teória optimálneho cla obhajuje veľké krajiny, ktoré sú silnými dovozcami tovaru a využívajú svoju významnú kúpnu silu na zníženie cien zahraničného dovozu a kontrolu svetových cien tovarov prostredníctvom ciel. Tieto krajiny majú moc nad stanovovaním cien vďaka tomu, že vytvorili monopolizmus –

⁹ Citizens' Assembly: *Trade: Free Trade vs. Protectionism*. [online]. 2017. [Citované 16.11.2019]. Dostupné na internete: <<https://citizensassembly.co.uk/trade-free-trade-v-protectionism/>>

¹⁰ International Monetary Fund: *Avoiding protectionism*. [online]. 2010. [Citované 15.11.2019]. Dostupné na internete: <<https://www.imf.org/external/pubs/ft/fandd/2010/03/henn.htm>>

fungujú ako najväčší nákupcovia tovaru, čím ovplyvňujú globálne ceny prostredníctvom taríf, pretože vedia, že zahraniční dodávatelia splnia ich želania a akceptujú znížené zisky. To priaznivo ovplyvňuje aj samotných spotrebiteľov v krajine.¹¹

1.2.1 Nástroje protekcionizmu

Každá krajina môže na ochranu svojej ekonomiky využívať rôzne nástroje protekcionizmu. Tieto nástroje možno rozdeliť na dve skupiny: autonómne a zmluvné. Autonómne prostriedky sú jednostranné opatrenia štátu bez súhlasu a konzultácie s postihnutými krajinami. Podľa účinku ich pôsobenia sa delia na pasívne a aktívne. Pasívne sú zamerané na ochranu domáceho trhu voči dovozu a aktívne sú zamerané na podporu proexportnej politiky. Zmluvné prostriedky sú výsledkom vyjednávania a následnej ratifikácie zmluvy, dohody alebo dohovoru. Autonómne prostriedky sa ďalej delia na tarifné, para-tarifné a netarifné.¹²

Súčasťou tarifných sú predovšetkým clá. Clá sú špecifickou formou daní, ktoré je nutné platiť pri prechode tovaru cez colné hranice štátu. „Členenie ciel :

- *Z obchodno-politického hľadiska: autonómne a zmluvné*
- *Podľa účelu: fiškálne; protekcionistické – prohibatívne, protidumpingové, preferenčné, diferenčné, výchovné a kompenzačné; odvetné; negociačné*
- *Podľa smeru pohybu tovaru: dovozný, vývozný a tranzitný*
- *Podľa výpočtu colných sadzieb: špecifické, hodnotové, diferencované, kombinované a pohyblivé.*¹²

. Druhou skupinou tarifných prekážok sú vývozné subvencie. Vývozné subvencie predstavujú určitý finančný príspevok štátu alebo inej inštitúcie či organizácie, ktoré poskytujú výhodu pre daný subjekt. Príkladom môžu byť dotácie alebo bonusy.¹³

Para-tarifnú skupinu tvoria prekážky, ktoré nie sú zaradené medzi tarifné a netarifné. Príkladom môžu byť colné prirážky, administratívne poplatky alebo dodatočné zdaňovanie.¹²

Tarifné prekážky môžu byť doplnené netarifnými prekážkami, ktoré slúžia na kontrolu dovážaných tovarov z dôvodu ochrany domácej výroby a jej

¹¹Legal Beagle: *Definition of Optimum Tariff*. [online]. 2018. [Citované 21.11.2019]. Dostupné na internete: <<https://legalbeagle.com/13638922-definition-of-optimum-tariff.html>>

¹²BALÁŽ P. a kol.: *Medzinárodné podnikanie*, 2011, s.266-269

¹³Ministerstvo Hospodárstva Slovenskej republiky: *Subvencie a vyrovnávacie opatrenia*. [online]. 2019. [Citované 31.10.2019]. Dostupné na internete: <<https://www.economy.gov.sk/obchod/multilateralne-obchodne-vztahy/wto/nepolnohospodarske-vyroby-a-wto/subvencie-a-vyrovnavacie-opatrenia>>

konkurencieschopnosti. Do tejto skupiny sa zaraďujú napríklad colné prirážky, dovozné depozitá, tarifné kvóty, antidumpingové opatrenia, kvantitatívne obmedzenia a taktiež rôzne technické opatrenia alebo kontrolné opatrenia.¹⁴

Zmluvnú oblasť prostriedkov zahraničnoobchodnej politiky reprezentujú obchodné zmluvy a dohody, platobné dohody, úverové dohody a dohody vytvárajúce základ pre formovanie integračných zoskupení.¹⁵

1.2.2 Vplyvy protekcionizmu

Protekcionizmus môže mať v medzinárodnom obchode rôzne účinky na makroekonomiku krajiny a taktiež aj na globálnu ekonomiku. Príkladom sú:

a) účinky na spotrebiteľa – Protekcionizmus v obchode vytvára obmedzenia pre spotrebiteľa, pretože môže obmedzovať druhy tovaru alebo množstvo dovezeného tovaru. Spotrebiteľ má tak k dispozícii len obmedzenú dostupnosť výrobkov, za ktoré bude pravdepodobne platiť viac, čo môže viesť k zvýšeniu inflácie.¹⁶

b) účinky na infantilné odvetvia – Pri novovzniknutých odvetviach je dôležité brať do úvahy dĺžku doby, počas ktorej sa má toto odvetvie ochraňovať. Pri príliš dlhej ochrane to môže stať štát značné množstvo peňazí a finančných zdrojov. Taktiež tento typ protekcionizmu môže brániť spomínaným odvetviám v ich rozvoji a napredovaní.¹⁶

c) hrozby obchodnej vojny – Ak sa krajina rozhodne zaviesť niektorú z politík na ochranu obchodu a tým obmedzí vstup na svoj trh, krajiny, ktoré mohli doteraz bez obmedzení vstupovať na trh, sa môžu rozhodnúť, že zavedú odvetné opatrenia, ako napríklad vyrovnávacie clá, kvóty a podobne. Všetky tieto opatrenia negatívne vplyvajú či už na výrobcov vyrábajúcich tovary pomocou zahraničných komponentov, ktorým sa zvýšia výrobné náklady, keďže dovážané komponenty budú drahšie, ale aj na samotných spotrebiteľov, ktorí budú nútení zaplatiť viac za tovary. Tieto ochranné politiky však môžu negatívne vplyvať aj na rast reálneho HDP. Príkladom sú napríklad Spojené štáty a ich zákon Smoot-Hawley z júna 1931, ktorý bol odvetným opatrením v obchodnej vojne. Prezident Herbert Hoover podpísal colný zákon, ktorý zvýšil dane z mnohých poľnohospodárskych výrobkov a tovaru. Zámerom zákona bolo chrániť americké spoločnosti a priemyselné odvetvia. V priemere sa o 20 %¹⁶ zvýšili clá na viac ako 20 000

¹⁴ KALINSKÁ E. a kol.: *Medzinárodný obchod v 21. storočí*, 2010, s. 54

¹⁵ MICHNÍK Ľ. a kol.: *Zahraničný obchod – Ekonomika-stratégia-podnikanie*, 1998, s. 46

¹⁶ Focus Economics: *The Economy Effects of Trade Protekcionism*. [online]. 2018.

[Citované 18.11.2019]. Dostupné na internete:

<<https://www.focus-economics.com/blog/effects-of-trade-protectionism-on-economy>>

dovážaných výrobkov a tovaru. To nakoniec spôsobilo pokles svetového obchodu o 67 %¹⁷ a americký vývoz klesol až o 75 %.¹⁷

1.2.3 Stručný historický prehľad protekcionizmu

Nástroje protekcionizmu a protekcionizmus ako taký sa formovali postupom času. V staroveku sa clá využívali hlavne na dosahovanie príjmov, vďaka ktorým krajiny rozvíjali infraštruktúru a tým zabezpečovali obchod. V 16. storočí využívali merkantilisti protekcionistické opatrenia na zhromažďovanie drahých kovov pre armády. Vo Francúzsku bol predstaviteľom protekcionizmu v 17. storočí Jean Baptise Colbert, ktorý sa snažil zlepšiť a ochrániť priemysel. Avšak jeho extrémne protekcionistické opatrenia nepriniesli francúzskej ekonomike žiadnu prosperitu. V 18. storočí ubúdala viera v protekcionizmus, no aj tak bol stále predmetom diskusií. Ekonomovia ako Adam Smith a David Ricardo v tomto období obhajovali voľný obchod a protestovali proti protekcionizmu merkantilistov. Počas 19. storočia prichádzali niektorí ekonomovia s názorom, že by vlády mali presadzovať politiky na podporu hospodárskeho rozvoja. Príkladom je ekonóm Friedrich List, ktorý žiadal o odstránenie ciel medzi štátmi a o rozšírenie colnej únie. Taktiež žiadal o ochranu novovzniknutého priemyslu pomocou taríf. Protekcionizmus odôvodňoval potrebou národnej ochrany. Jeho tvrdenia o ochrane novovzniknutého priemyslu podporili aj John Stuart Mill a Alfred Marshal. Zmeny v ekonomických teóriách vo veľkej miere ovplyvňovali aj zmeny v obchodných politikách. Počas 20. storočia vzrástlo používanie obchodných bariér v období dvoch svetových vojen. Po skončení vojen vznikali rôzne medzinárodné organizácie vytvárajúce pravidlá pre vládne obchodné politiky. Tendencie na navrátenie protekcionizmu sa objavili opätovne v 70. rokoch. Spôsobili ich ropné šoky a finančná kríza. Avšak v 90. rokoch vznikla medzinárodná organizácia slúžiaca na riešenie sporov a znižovanie obchodných prekážok – WTO. Tá prispela k značnej propagácii liberalizácie obchodu. V súčasnosti je voľný obchod stále aktuálnym trendom, no niektoré krajiny sa k protekcionizmu stále uchylujú.¹⁸

Za jednu z krajín, ktorá protekcionistické opatrenia v minulosti využívala a aj v súčasnosti sa snaží o ich návrat, možno považovať Spojené štáty americké. Počas svojej existencie sa Spojené štáty viackrát prikláňali k protekcionistickej obchodnej politike. Od

¹⁷ Focus Economics: *The Economy Effects of Trade Protekcionism*. [online]. 2018. [Citované 18.11.2019]. Dostupné na internete: <<https://www.focus-economics.com/blog/effects-of-trade-protectionism-on-economy>>

¹⁸ SALVATORE D.: *Protectionism and world welfare*, 1993

začiatku republiky do prijatia federálnej dane z príjmu tvorili tarify hlavný zdroj príjmov.¹⁹ V roku 1890 bol prijatý colný zákon The McKinley Tariff. V snahe chrániť poľnohospodársky sektor a ostatných výrobcov zvýšil priemerné clo na všetky dovozy o 11,5 %²⁰ na hodnotu 49,5 %²⁰ (pôvodne bola hodnota 38 %²⁰). Toto zvýšenie spôsobilo nárast spotrebiteľských nákladov. Clá na oblečenie vzrástli o 50 %²⁰ a na potraviny až o 100 %²⁰. Ovplyvnilo to aj samotný obchod Spojených štátov, ktoré stratili časť svojich obchodných partnerov. V konečnom dôsledku spôsobilo zvýšenie cla zníženie HDP na obyvateľa o viac ako 2 % a nezamestnanosť sa strojnásobila.²⁰ Na ochranu priemyselného sektora bol prijatý colný zákon Fordney–McCumber Tariff, ktorým sa zvýšili clá na 38,5 %²⁰. Obchodní partneri uvalili v dôsledku zvýšenia ciel odvetné clá – Francúzsko zvýšilo clá na automobily zo 45 %²⁰ na 100 %²⁰, Španielsko zvýšilo clá na tovar o 40 %²⁰. Aj ďalšie krajiny sa pripojili k zvyšovaniu ciel, čím sa znížil americký vývoz o 10 %²⁰ a clo Fordney-McCumbera spôsobila opak toho, čo bolo jej cieľom. Poľnohospodársky a priemyselný sektor zaznamenal stratu.²⁰ V 80. rokoch zaplavili americký trh japonské podniky dovážajúce elektronické zariadenia a automobily. Tie ohrozovali americký automobilový priemysel. V roku 1981 americký prezident Ronald Reagan dosiahol s Japonskom dohodu o obmedzení počtu automobilov vyvážaných do USA. Opatrenia odvrátili obchodnú vojnu, avšak mali určité negatívne dopady. Z dôvodu menšej medzinárodnej konkurencie domáci výrobcovia v USA znížili výrobu a umelo zvýšili cenu automobilov. Zníženie výroby bolo sprevádzané stratou 60 000 pracovných miest.²¹ V roku 2009 vtedajší prezident Barack Obama uznal 35 %²⁰ sadzbu na pneumatiky dovážané z Číny z dôvodu sťažností zo strany amerických podnikov, že čínske pneumatiky vstupujú na trh pod reálnu trhovú hodnotu. Po zavedení týchto ciel americkí výrobcovia síce zaznamenali nárast výroby, no vplyv tarify mal aj negatívne účinky. V dôsledku menšej konkurencie americkí výrobcovia zvýšili cenu pneumatiky o 3,2 %²⁰, čo viedlo k zníženiu príjmov, čím sa stlmila spotreba tovarov a to viedlo k oslabeniu hospodárstva. Zvýšenie priemernej ceny z 31 USD²⁰ na 39 USD²⁰ spôsobilo taktiež nárast nákladov pre samotného spotrebiteľa, ktorý tieto pneumatiky využíval. Aj keď sa dovoz z Číny znížil

¹⁹ The Fiscal Times: *Free Trade vs. Protectionism -Why History Matters*. [online]. 2011. [Citované 19.11.2019]. Dostupné na internete: <<https://www.thefiscaltimes.com/Articles/2011/03/11/Free-Trade-Vs-Protectionism-Why-History-Matters>>

²⁰ Third Way: *History says that protectionism has never worked*. [online]. 2016. [Citované 21.11.2019]. Dostupné na internete:

< <https://www.thirdway.org/memo/history-says-trade-protectionism-has-never-worked>>

²¹ China Business Review: *A Short History of Trade Wars*. [online]. 2018. [Citované 22.11.2019]. Dostupné na internete: < <https://www.chinabusinessreview.com/a-short-history-of-trade-wars/> >

o 30 %²², americká výroba sa zvýšila iba o 14 %²². Z tohto dôvodu sa dovoz pneumatík presunul do iných krajín. Čína ako odvetu vytvorila trhové prekážky na dovoz kurčiat z USA. Následkom bola strata v hodnote približne 1 mld. USD²² pre amerických producentov kurčiat. Po ukončení obmedzenia dovoz pneumatík z Číny opäť zaplavil americký trh.²² Ďalším obmedzením v americkej histórii bolo označovanie krajiny pôvodu. Toto obmedzenie nebolo tarifné ale skôr diskriminačné. Bolo zavedené v roku 2009 a neskôr aj v roku 2013. V praxi to znamenalo, že hovädzie mäso, bravčové mäso, kuracie a kozie mäso, niektoré druhy rýb, ovocie, zelenina a orechy museli mať označenie o svojom pôvode. Obmedzenie sa prenieslo do zvýšených nákladov aj pre výrobcov a aj pre spotrebiteľov. Kanada a Mexiko sa v dôsledku toho obrátili na WTO, ktoré rozhodlo, že môžu uvaliť clá do výšky 1 mld. dolárov na USA.²³

Avšak aj iné krajiny mali tendencie prikláňať sa k protekcionistickým opatreniam. Napríklad Veľká Británia, v ktorej bol zavedený Zákon o kukurici. Obsahoval nariadenia, ktoré upravovali vývoz a dovoz obilia v krajine. Boli zrušené v roku 1846.²⁴ Ďalším príkladom britského protekcionizmu je Chamberlain's Tariff Campaign. Kampaň Josepha Chamberlaina z 1903, člena britskej protekcionistickej skupiny s názvom Tariff Reform League, mala za cieľ prerozdeliť príjem pre priemyselných výrobcov vďaka ochrane oceliarskeho priemyslu pred účinkami lacného dovozu.²⁵

Aj niektoré krajiny Južnej Ameriky sa priklonili k protekcionistickým opatreniam. V rámci spoločného sadzobníka krajín MERCOSUR sa v Argentíne zvýšili dovozné clá na 100 výrobkoch. S cieľom ochrany príjmov pre argentínskych farmárov vzrástlo napríklad clo na práškové mlieko na hodnotu 9 %.²⁶ Juhoamerická krajina známa vďaka svojim vysokým clám je aj Brazília. Vysoké tarify sa vzťahujú na poľnohospodárske a priemyselné výrobky. Brazílska vláda často upravuje tieto colné sadzby z dôvodu ochrany svojich domácich výrobcov pred dovozom. Výsledkom je fakt, že vďaka týmto protekcionistickým opatreniam je menšia zahraničná konkurencia a tým sa potláčajú aj inovácie v domácich firmách. Tie sa stávajú menej konkurencieschopnými na

²² Third Way: *History says that protectionism has never worked*. [online]. 2016.

[Citované 21.11.2019]. Dostupné na internete:

< <https://www.thirdway.org/memo/history-says-trade-protectionism-has-never-worked> >

²³ Third Way: *History says that protectionism has never worked*. [online]. 2016. [Citované 22.11.2019]. Dostupné na internete: < <https://www.thirdway.org/memo/history-says-trade-protectionism-has-never-worked> >

²⁴ Britannica: *Corn Law*. [online]. 2019. [Citované 22.11.2019]. Dostupné na internete:

< <https://www.britannica.com/event/Corn-Law-British-history> >

²⁵ Thompson, Andrew S. *Tariff Reform: An Imperial Strategy, 1903-1913*. The Historical Journal, vol. 40, č. 4, 1997, s. 1033–1054

²⁶ Economics: *Exaples and Types of Protectionism*. [online]. 2019. [Citované 22.11.2019]. Dostupné na internete: <<https://www.economicshelp.org/blog/6911/alevel/examples-of-protectionism/>>

zahraničných trhoch a ich odvoz do zahraničia sa znižuje. Protekcionistická politika v konečnom dôsledku neprináša Brazílii žiadne úžitky.²⁷

²⁷National Interest: *Brazil's Trade War is a Warning to America*. [online]. 2019. [Citované 22.11.2019]. Dostupné na internete: <<https://nationalinterest.org/feature/brazils-trade-war-warning-america-48137>>

2. Ciele bakalárskej práce

Ako už z názvu vyplýva, bakalárska práca je zameraná na súčasnú aplikáciu protekcionizmu vo svete v podobe obchodnej vojny medzi dvoma mocnými ekonomikami - Čínou a Spojenými štátmi americkými. Hlavným cieľom práce je analýza sporu a jeho dopadov na svetové hospodárstvo, vzhľadom na fakt, že sa obchodná vojna nedotýka len zúčastnených strán – Číny a Spojených štátov, ale ovplyvňuje aj medzinárodné obchodné reťazce a správanie ostatných krajín. Práca je rozdelená do štyroch kapitol. Jednotlivé časti bakalárskej práce obsahujú aj čiastkové ciele.

Medzi čiastkové ciele, ktoré sú obsiahnuté v časti s názvom Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí, patrí analýza trendov vo svetovom obchode pomocou údajov z OECD a UNCTAD (The Organisation for Economic Co-operation and Development a United Nations Conference on Trade and Development), charakteristika zahraničnoobchodných politík, predovšetkým protekcionizmu a jeho nástrojov. V neposlednom rade medzi parciálne ciele prvej kapitoly práce patrí stručný historický prehľad využívania protekcionizmu od staroveku až po súčasnosť a stručná analýza využívania protekcionizmu v Spojených štátoch, Veľkej Británii a krajinách MERCOSUR.

Štvrtá kapitola práce je zameraná na hlavný cieľ – obchodnú vojnu medzi Spojenými štátmi a Čínou. Hlavným cieľom pri analýze obchodnej vojny je určiť dopady sporu na zúčastnené krajiny a svetové hospodárstvo. Okrem toho štvrtá kapitola obsahuje aj čiastkové ciele. Jedným z čiastkových cieľov je stručná charakteristika medzinárodného obchodu Číny a Spojených štátov. Ďalšími parciálnymi cieľmi sú priblíženie dôvodov vzniku obchodnej vojny a zostavenie chronologickej osi uvažovania zvýšených colných taríf počas sporu medzi USA a Čínou.

3. Metodika práce a metody skúmania

Hlavná metóda využívaná pri písaní bakalárskej práce bola metaanalýza. Táto metóda je založená na zbere veľkého množstva dát o danej problematike z rozličných publikovaných zdrojov, pričom záleží na dôveryhodnosti týchto publikácií. Následne sa zozbierané dáta zosumarizujú do jedného celku podľa vopred určených kritérií. V prípade našej bakalárskej práce sa jednalo hlavne o zber informácií z internetových zdrojov publikovaných predovšetkým zahraničnými autormi. Vzhľadom na fakt, že sa jedná o pomerne súčasnú tému, bolo nutné využívať práve internetové zdroje, ktoré poskytovali aktuálne informácie. Metaanalýza bola využívaná vo štvrtej kapitole najmä pri popisovaní dôvodov vzniku obchodnej vojny medzi Spojenými štátmi a Čínou. Využívala sa taktiež pri následnej interpretácii dopadov sporu.

Pri teoretickej časti bakalárskej práce, ktorá je zobrazená v prvej kapitole bola využívaná metóda analýzy. Analyzovali sme súčasný stav medzinárodného obchodu, zahranično-obchodné politiky v medzinárodnom obchode akými sú protekcionizmus a liberalizmus a následne sme analyzovali históriu využívania protekcionizmu. V prvej kapitole sa jednalo o analýzu odbornej literatúry, vedeckých článkov, databáz a internetových stránok.

4. Výsledky práce, diskusia

Posledná kapitola bakalárskej práce je zameraná na analýzu využívania protekcionizmu v praxi, a to na príklade prebiehajúceho obchodného sporu medzi Spojenými štátmi a Čínou, a následnú interpretáciu dopadov sporu na svetové hospodárstvo.

4.1 Zahranično-obchodné vzťahy Číny a USA

V každej oblasti svetového hospodárstva existujú krajiny, ktoré vynikajú spomedzi ostatných. Výnimku netvorí ani medzinárodný obchod. Silné zastúpenie v tejto sfére hospodárstva predstavujú Spojené štáty americké a Čína. Každá z týchto veľmocí sa zaraďuje medzi silné ekonomiky, ktoré sa značne podieľajú na medzinárodnom obchode a ich zmeny ho do veľkej miery aj ovplyvňujú. Práve z toho dôvodu má spor medzi týmito mocnosťami dopad nielen na ich ekonomiky, ale aj na ďalšie regióny zapájajúce sa do medzinárodného obchodu.

Čína sa začala aktívne zapájať do medzinárodného obchodu v druhej polovici 20. storočia. Po roku 1978 sa v Číne uskutočnilo niekoľko reforiem, ktoré značne prispeli k rozvoju jej zahraničného obchodu. Uskutočnené reformy prilákali zahraničné investície. Zahraničné investície prispeli k modernizácii čínskeho priemyslu a posilnili ekonomiku Číny. Všetky tieto faktory spôsobili, že sa Čína stala významným svetovým vývozcom a dovozcom. Obchoduje s prevažnou väčšinou krajín sveta. Významní obchodní partneri sú pre Čínu napríklad Spojené štáty, Európska únia, Japonsko, Rusko, India a mnohé ďalšie krajiny juhovýchodnej Ázie. Komoditná štruktúra čínskeho obchodu s tovarom sa rokmi menila. Spočiatku sa Čína orientovala na produkciu ľahkých priemyselných a textilných výrobkov. Neskôr sa preorientovala na vývoz elektroniky a informačných technológií, predovšetkým na high-tech výrobky. Po vstupe do Svetovej obchodnej organizácie nastal v Číne rozmach aj v oblasti služieb, hlavne v cestovnom ruchu, finančnom sektore a v oblasti dopravy. Rozvoj zahraničného obchodu má pozitívny dopad na hospodárstvo krajiny, zvýšil zamestnanosť a prispel k zvýšeniu konkurencieschopnosti Číny.²⁸

²⁸ The state council: *China's Foreign Trade*. [online]. 2011. [Citované 30.10.2019]. Dostupné na internete: <http://english.www.gov.cn/archive/white_paper/2014/08/23/content_281474983043184.htm>

Obchodná bilancia Číny zaznamenala v decembri v roku 2019 prebytok 47,2 mld. USD²⁹. Celkový vývoz Číny v decembri v roku 2019 dosiahol hodnotu 238,3 mld. USD²⁹, čo predstavuje medziročný nárast o 6,3 %.²⁹ Celkový dovoz dosiahol v decembri v tom istom roku hodnotu 191,1 mld. USD³⁰, čo predstavuje medziročný nárast o 11,8 %.³⁰ V roku 2019 Čína zaznamenala obchodný prebytok so Spojenými štátmi vo výške 295,8 mld. USD³⁰. Jedná sa o pokles o 8,5 %³⁰ oproti roku 2018, kedy bol obchodný prebytok s USA 323,3 mld. USD³⁰. Celkový obchod Číny s USA v roku 2019 klesol o 14,6 % (vývoz klesol o 12,5 %, dovoz o 20,9 %).³⁰

Medzi hlavné exportné komodity Číny za rok 2019 možno zaradiť stroje a dopravné zariadenia (48 % z celkového vývozu) medzi nimi sa jednalo najmä o elektrické stroje a prístroje, telekomunikačné prístroje, kancelárske stroje, priemyselné stroje a ich časti. Ďalšími kategóriami vývozu boli napríklad textilné výrobky a rôzne tkaniny, železo, oceľ, chemikálie, potraviny a zvieratá. Hlavnými vývoznými partnermi Číny za rok 2019 boli USA (17 %), Európska únia (17 %), Hong Kong (11 %), Japonsko (6 %), Južná Kórea (4 %) a krajiny juhovýchodnej Ázie, ktoré sú členmi zoskupenia ASEAN.³¹

Najviac zastúpené importné komodity za rok 2019 predstavovali v Číne stroje a dopravné zariadenia (38 % z celkového vývozu) medzi nimi cestné vozidlá, telekomunikačné prístroje alebo kancelárske stroje. Ďalšími importnými komoditami boli minerálne palivá (17 %), ropné výrobky (13 %), zemný plyn, chemikálie, plasty, potraviny a živé zvieratá. Medzi krajiny, z ktorých Čína najviac importuje za rok 2019 sa zaraďujú Európska únia (13 %) – Nemecko, Francúzsko, Južná Kórea (8 %), Taiwan (8 %), Japonsko (8 %), USA (6 %) a Austrália.³²

Zapájanie sa Amerického kontinentu do medzinárodného obchodu začalo hneď po jeho objavení. Nový svetadiel ponúkal množstvo drahých kovov a neznámych rastlín, ktoré sa začali exportovať do Ázie a Európy. Významným rokom pre obchodovanie na Americkom kontinente bol rok 1787, kedy bola prijatá Ústava Spojených štátov amerických, ktorá ustanovila jednotný spoločný trh na území USA a taktiež stanovila

²⁹ CEIC: *China Trade Balance*. [online]. 2019. [Citované 28.01.2020]. Dostupné na internete: < <https://www.ceicdata.com/en/indicator/china/trade-balance> >

³⁰ Reuters: China's 2019 trade surplus with U.S. narrows to \$295.8 billion vs \$323.3 billion in 2018. [online]. 2020. [Citované 28.01.2020]. Dostupné na internete: < <https://www.reuters.com/article/us-china-economy-trade-usa/chinas-2019-trade-surplus-with-u-s-narrows-to-295-8-billion-vs-323-3-billion-in-2018-idUSKBN1ZD0JW> >

³¹ TRADING ECONOMICS: *China Exports*. . [online]. 2020. [Citované 28.01.2020]. Dostupné na internete: < <https://tradingeconomics.com/china/exports> >

³² TRADING ECONOMICS: *China imports*. [online]. 2020. [Citované 28.01.2020]. Dostupné na internete: < <https://tradingeconomics.com/china/imports> >

právo federálnej vláde na kontrolu obchodu s inými krajinami i medzi štátmi USA. Koncom 19. storočia nastala v Spojených štátoch hospodárska explózia, čím sa USA stali dôležitou veľmocou. V 20. storočí hrali dôležitú úlohu automobilový, gumársky a elektrotechnický priemysel, ktoré podmienili vývoj v doprave a tým urýchlili rozvoj obchodu. Prepád v ekonomike spôsobila Hospodárska kríza z roku 1929. Po 2. svetovej vojne sa americké hospodárstvo začalo znova rozvíjať, avšak druhá polovica 20. storočia bola sprevádzaná výkyvmi v ekonomike.³³

Spojené štáty dovážajú viac ako vyvážajú a preto dosahujú obchodný deficit. V roku 2019 bola hodnota obchodného deficitu USA 616 mld. USD³⁴. Potvrdzujú to aj hodnoty celkového vývozu a dovozu za rok 2019. V roku 2019 tvoril vývoz z USA 2,5 biliónov USD³⁴, zatiaľ čo dovoz predstavoval hodnotu 3,1 biliónov USD.³⁴ Najväčší obchodný deficit dosahujú Spojené štáty s Čínou. V roku 2019 obchodný deficit s Čínou klesol na hodnotu 345,6 mld. USD³⁵, čo predstavuje 17,6 %.³⁵

Komoditnú zložku exportu v Spojených štátoch v roku 2019 tvoril najmä investičný tovar (22 %) – lietadlá, priemyselné stroje, polovodiče, telekomunikácie, elektrické prístroje a zdravotnícke vybavenie. Ďalšou zložkou boli priemyselné dodávky (22 %) – chemikálie, vykurovací olej a plasty, spotrebný tovar (8 %) ako mobilné telefóny alebo diamanty a ropa (7 %). Hlavnými exportnými partnermi pre USA boli Kanada (18 %), Mexiko (16 %), Čína (7 %), Japonsko a Európska únia.³⁶

Pri americkom importe dominoval v roku 2019 investičný tovar (21 %). Po ňom nasledoval spotrebný tovar (21 %) – mobilné telefóny, farmaceutické výrobky, odevy a obuv. Medzi ďalšie komodity, ktoré Spojené štáty importovali patria automobily, motory, potraviny, krmivá a nápoje. Hlavného dovozného partnera predstavovala Čína (21 % z celkového dovozu), ďalšími v poradí sú Mexiko (14 %), Kanada (13 %), Japonsko a Európska únia.³⁷

Už niekoľko desaťročí sú Spojené štáty americké a Čína významnými obchodnými partnermi. Toto tvrdenie dokazujú aj vyššie uvedené štatistické údaje o ich exporte a

³³ CHMELÍKOVÁ E.: *Obchod- Minulosť, súčasnosť, perspektívy*, 2002, s. 67-83

³⁴ The Balance: *International Trade: Pros, Cons, and Effect on the Economy*. [online]. 2019. [Citované 28.01.2020]. Dostupné na internete: <<https://www.thebalance.com/international-trade-pros-cons-effect-on-economy-3305579>>

³⁵ Reuters: *U.S. trade deficit narrows in 2019 for first time in six years*. [online]. 2020. [Citované 28.01.2020]. Dostupné na internete: <<https://www.reuters.com/article/us-usa-economy/u-s-trade-deficit-narrows-in-2019-for-first-time-in-six-years-idUSKBN1ZZ1WP>>

³⁶ TRADING ECONOMICS: *US Export*. [online]. 2020. [Citované 28.01.2020]. Dostupné na internete: <<https://tradingeconomics.com/united-states/exports>>

³⁷ TRADING ECONOMICS: *US Import*. [online]. 2020. [Citované 28.01.2020]. Dostupné na internete: <<https://tradingeconomics.com/united-states/imports>>

importe. Avšak stretnutie rôznych ekonomických modelov Číny a USA, rastúca politická rivalita a zvyšujúca sa nedôvera spôsobili, že v súčasnosti sú čínsko-americké obchodné vzťahy narušené a ešte niekoľko nasledujúcich rokov budú nestabilné.³⁸

4.2 Obchodná vojna medzi Čínou a USA

S nástupom Donalda Johna Trumpa do funkcie prezidenta sa Spojené štáty americké opäť prikláňajú k zahraničnoobchodnej politike, ktorá propaguje a zdôrazňuje protekcionizmus, nacionalizmus a zároveň podporuje izoláciu od ostatných krajín. Táto politika nesie názov „America First“. Jednou z krajín, ktorú v rámci tejto politiky považuje prezident Trump za obzvlášť nebezpečnú pre USA, je Čína. Už v minulosti Spojené štáty obviňovali Čínu z nekalých obchodných praktík. Ako príklad možno uviesť dumping cien papieru, ktorý Čína importovala do USA. Americká spoločnosť New Page sa vtedy vyjadrila, že je pre ňu nemožné konkurovať dotovaným cenám Číny. Podobná situácia bola aj v iných odvetviach. V súčasnosti za hlavné problémy spojené s Čínou označuje prezident Trump krádež duševného vlastníctva a obchodný deficit. Tieto dva problémy spojené s ohrozením postavenia Spojených štátov pravdepodobne zapríčinili, že sa americký prezident rozhodol vyriešiť situáciu uvalením ciel na dovoz čínskeho tovaru. Čína sa však nenechala utláčať a uvalila odvetné clá na americké produkty. Postupom času situácia vyústila do takzvanej obchodnej vojny, ktorá pôsobí negatívne na rast svetového hospodárstva.³⁹

Do roku 2025 sa chce Čína stať hlavným svetovým strediskom umelej inteligencie. Na to, aby dosiahla tento cieľ, potrebuje dotácie a inovácie. S inováciami však neprichádza sama, ale využíva nové nápady zahraničných krajín, akými sú napríklad Spojené štáty americké. V praxi to funguje tak, že zahraniční obchodníci, ktorí chcú vybudovať v Číne svoju spoločnosť, sú nútení vytvoriť joint-ventures s čínskou spoločnosťou. Tým sa podniky dostanú aspoň z časti pod kontrolu Číny. Čína následne využije získané duševné vlastníctvo na tvorbu vlastných produktov. Tieto produkty sa potom predávajú za cenu, ktorej ostatné krajiny nedokážu konkurovať. Následne zahraničný podiel v spoločnosti postupne zaniká. Mnohé spoločnosti považujú tento proces za nevyhnutný náklad, vďaka ktorému aspoň krátkodobo preniknú na čínske trhy. Označujú to ako cenu podnikania. Na

³⁸ Statista: China-U.S. trade relations - Statistics & Facts. [online]. 2019. [Citované 28.01.2020]. Dostupné na internete:< <https://www.statista.com/topics/4698/sino-us-trading-relationship/>>

³⁹ The Balance: *China's Economy and Its Effect on the U.S. Economy*. [online]. 2020. [Citované 19.01.2020]. Dostupné na internete:< <https://www.thebalance.com/china-economy-facts-effect-on-us-economy-3306345#how-china-affects-the-us-economy> >

vyhnutie sa nekalému správaniu Číny bolo za vlády prezidenta Obamu sformované partnerstvo medzi 12 štátmi, ktoré hraničia s Tichým oceánom. Cieľom bolo vyvážiť rastúcu moc Číny v regióne. Tá sa z toho dôvodu nestala členom tichomorského partnerstva na rozdiel od USA. Spojené štáty boli členom partnerstva TPP do roku 2017. Avšak dňa 23. 1. 2017 súčasný americký prezident Trump podpísal odstúpenie od partnerstva a krajiny medzi sebou podpísali upravenú dohodu bez USA.⁴⁰

Čína získava duševné vlastníctvo amerických firiem nie len fúziami podnikov. Čínska vláda už viac ako 10 rokov vykonáva a podporuje kybernetické útoky do obchodných sietí USA, aby získala obchodné informácie, ale aj osobné informácie o občanoch Spojených štátov. Príkladom je krádež plánov amerického námorníctva na nadzvukovú raketu. Už v roku 2015 vtedajší americký prezident Barack Obama a čínsky prezident Xi Jinping riešili problém kybernetických útokov. Nakoniec sa obe strany dohodli, že vlády nebudú vykonávať kybernetickú špionáž. Vďaka tejto dohode bol zaznamenaný pokles v útokoch počas vlády prezidenta Obamu, no s nástupom Trumpa do Bieleho domu, útoky začali znova rásť. V máji v roku 2019 umiestnili Spojené štáty na čiernu listinu čínsku spoločnosť Huawei, pretože podľa nich predstavovala hrozbu. Obvinili ju z krádeže duševného vlastníctva a nabádali aj ostatné krajiny, aby tejto spoločnosti nedôverovali. Okrem zabráneniu krádeži inovácií a informácií chcú Spojené štáty dosiahnuť v Číne aj pozastavenie dotovania odvetví, akými sú robotika, letectvo a informačné technológie. No s najväčšou pravdepodobnosťou s tým Čína neprestane, vzhľadom na to, že v tejto oblasti chce byť svetovou veľmocou.⁴¹

Druhým problémom, ktorý sa snaží riešiť súčasná americká vláda, je obchodný deficit. Redukcia obchodného deficitu je jednou zo stratégií prezidenta Trumpa na ochránenie upadajúcich odvetví a udržanie pracovných miest v týchto odvetviach. Obchodný deficit, ktorý dosahovali Spojené štáty s Čínou v roku 2018, bol 419 mld. USD. Dôvod tak veľkého obchodného deficitu je jednoduchý. Spojené štáty viac importujú zo zahraničia ako exportujú. K väčšiemu dovozu ako vývozu dochádza z rôznych príčin. V prípade USA je to napríklad preto, že značná časť čínskeho importu je tvorená tovarmi, ktoré vyrobili americké spoločnosti sídlia v Číne. Aj napriek tomu sa hotové výrobky rátať do importu Číny, pretože import je definovaný Americkým úradom pre ekonomickú analýzu ako výrobky vyrobené v cudzej krajine a kúpené občanmi Spojených štátov aj

⁴⁰ Third Way: *American Tariffs Won't Fix The China Problem*. [online]. 2018. [Citované 19.01.2020]. Dostupné na internete: <<https://www.thirdway.org/memo/american-tariffs-wont-fix-the-china-problem>>

⁴¹ Third Way: *2019 Country Brief: China*. [online]. 2019. [Citované 19.01.2020]. Dostupné na internete: <<https://www.thirdway.org/primer/2019-country-brief-china>>

v tom prípade, ak sú vyrobené americkou spoločnosťou. Motív zahraničných investorov na presun tovární do Číny nie je prekvapivý. Čína disponuje dôležitou komparatívnou výhodou. Dokáže vyrábať tovary pri nízkych nákladoch z dôvodu lacnej pracovnej sily, ktorou ešte stále disponuje. Týmto nízkym nákladom domáce spoločnosti v USA môžu len ťažko konkurovať.⁴²

Čína je v mnohých oblastiach špecifickou ekonomikou. To jej dodáva moc, vďaka čomu ju Spojené štáty pokladajú za hrozbu. Svoju špecifickosť potvrdzuje aj v prípade svojej meny. Čína riadi svoju menu – čínsky jüan. Čínska centrálna banka zaviazala jüan upravenou verziou fixného výmenného kurzu na americký dolár. Umožnil jej to fakt, že Čína je takzvaný najväčší americký bankár. Má v držbe značnú časť amerických dlhopisov (US Treasuries). K americkým dlhopisom sa Čína dostala po roku 2000. Vtedy hrozilo zvýšenie hodnoty jüanu voči doláru a Čína tomu potrebovala zabrániť. Zvýšená hodnota jüanu by spôsobila pokles v čínskom exporte. Preto sa Čína rozhodla nakúpiť dolárové aktíva (americké dlhopisy) a zvýšiť tým množstvo jüanu v obehu. V súčasnosti pomocou nich dokáže kontrolovať hodnotu jüanu proti doláru a následne vďaka tomu kontrolovať ceny vývozu. V prípade potreby znehodnocuje jüan a tým udržiava svoje vývozné ceny konkurencie schopné. Snaží sa, aby vývoz nebol drahší ako vývoz z krajín, ktoré nie sú viazané na dolár. Celý systém funguje nasledovne: Spoločnosti z Číny dostávajú za výrobky vyvezené do USA americké doláre. Následne získané doláre vkladajú do miestnych bánk. Za to im miestne banky vyplácajú jüany, ktorými spoločnosti platia svojich zamestnancov. Miestne banky transferujú americké doláre do čínskej centrálnej banky a tá ich drží vo svojich devízových rezervách. Držba dolárov v devízových rezervách spôsobuje zníženie ponuky dolárov na obchodovanie a to vytvára tlak na dolárovú hodnotu. Ak chce zvýšiť ponuku dolárov na obchodovanie, nakúpi čínska centrálna banka americké dlhopisy. Nákup dlhopisov zvyšuje dopyt po dolároch a tým aj jeho hodnotu oproti jüanu. Pridávaním a uberaním dolárov z obehu sa mení ich hodnota. Ak by Čína predala časť svojich dlhopisov, spôsobilo by to rast úrokových sadzieb v USA a tým by sa následne spomalil hospodársky rast v Spojených štátoch. Zároveň by to zvýšilo hodnotu jüanu voči doláru, čím by sa znížil samotný export Číny, a to je jeden z efektov, o ktorý Čína nemá záujem, no naopak americký prezident áno. Všetky dlhopisy však Čína nemôže predať naraz. Je to príliš veľké riziko pre svetový obchod. Spôsobilo by to kolaps

⁴² BBC: *Trade Wars: US-China trade battle in charts*. [online]. 2019. [Citované 19.01.2020]. Dostupné na internete: <<https://www.bbc.com/news/business-48196495>>

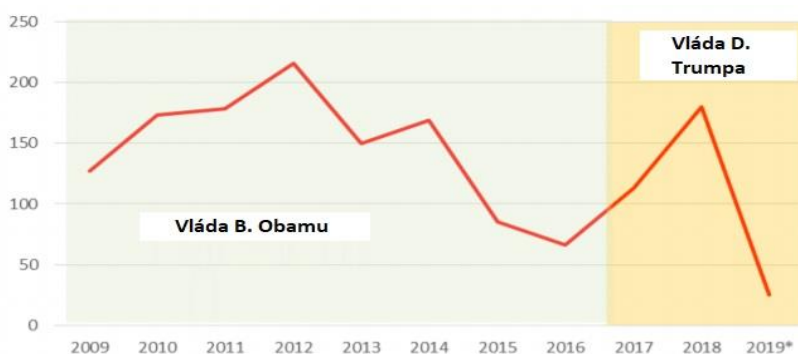
dolára, čo by narušilo medzinárodné trhy. To Čína nechce dosiahnuť, keďže by tým utrpela aj jej ekonomika.⁴³

4.2.1 Priebeh obchodnej vojny od januára 2018 až po december 2019

Prezident Donald Trump sa rozhodol riešiť problémy obchodného deficitu a krádeže duševného vlastníctva tarifnými prekážkami. Jediný orgán, ktorý môže ukladať colné tarify, je v Spojených štátoch kongres. Avšak podľa zákona z roku 1962 môže aj prezident obmedziť dovoz pomocou colných taríf s cieľom ochrany národnej bezpečnosti. Práve spomínanou ochranou národnej bezpečnosti prezident Trump oficiálne zastrešuje svoje konanie. Aj keď po uvalení cieľ podali viaceré krajiny sťažnosť na Svetovú obchodnú organizáciu WTO, organizácia nemôže rozhodovať v sporoch týkajúcich sa národnej bezpečnosti.⁴⁴

Clami sa rozhodol prezident Trump podporiť kúpu amerických produktov v rámci krajiny a tým naplniť svoje sľuby z volieb. Tvrdil, že náklady spojené s clami môžu spočiatku narásť, no produkcia sa tým navráti do USA a následne sa zvýši zamestnanosť v krajine. Ekonómovia boli voči jeho tvrdeniam skeptickí a neodporúčali takéto riešenie. Podľa nich by tarify a zvýšené náklady zasiahli najviac malé podniky. Stredné a veľké podniky by si našli iný dodávateľský reťazec z juhovýchodnej Ázie, ktorý by im zabezpečil rovnako lacné dodávky, ako boli tie z Číny.⁴⁵

Graf 2 Vývoj protekcionistických opatrení v USA

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa: www.ilo.org

⁴³ The Balance: *US Debt to China, How Much It Is, Reasons Why, and What If China Sells*. [online]. 2020. [Citované 16.01.2020]. Dostupné na internete: <<https://www.thebalance.com/u-s-debt-to-china-how-much-does-it-own-3306355>>

⁴⁴ Business Roundtable: *SECTION 232 TARIFF*. [online]. 2020. [Citované 16.01.2020]. Dostupné na internete: <<https://www.businessroundtable.org/policy-perspectives/trade-international/section-232-tariffs>>

⁴⁵ New Statesman: *Trump's view of history drives the trade war between the US and China*. [online]. 2019. [Citované 20.01.2020]. Dostupné na internete: <<https://www.newstatesman.com/politics/economy/2019/09/trump-s-view-history-drives-trade-war-between-us-and-china>>

Z krátkodobého hľadiska môže obchodná vojna priniesť pre krajinu úžitky, o ktoré sa snaží americký prezident, no z dlhodobého hľadiska spomaľuje hospodársky rast nielen zúčastnených krajín. Prezident Trump aj napriek varovaniu zvolil stratégiu protekcionistických opatrení. Začiatkom roka 2018 americký prezident Donald Trump inicioval 3 druhy ciel: clá na oceľ, clá na autá pochádzajúce z Európy a clá na dovážaný tovar z Číny. Priebeh uvažovania vybraných ciel počas obchodného sporu bol nasledovný:

Začiatkom marca roka 2018 prezident Trump požiadal Čínu, aby vymyslela plán, ako zredukovať obchodný deficit, a zároveň uvalil 25 % clá na oceľ a 10 % clá na hliník. Tieto komodity si vybral z toho dôvodu, že na ich exporte závisí čínska ekonomika. Zároveň Trump uvádzal, že importované kovy ohrozujú schopnosť Spojených štátov vyrábať zbrane. Neskôr, v tom istom mesiaci USA uvalili na čínsky dovoz v hodnote 60 mld. USD ďalšie tarify. Ako dôvod udávali Spojené štáty špionáž, ktorou Čína získavala informácie o špičkových technológiách. Následne na to, dňa 23. marca, Čína oznámila odvetné clá v rozmedzí 15 % až 25 % na 128 výrobkov v hodnote 3 mld. USD. Išlo najmä o americké ovocie, bravčové mäso, recyklovaný hliník a oceľové rúrky. V apríli Čína uvalila ďalšie clá na cirok a lietadlá Boeing. Tieto odvetvia si nevybrala náhodne. Zamerala sa na tieto odvetvia z dôvodu, že sa nachádzajú v štátoch, ktoré volili prezidenta Trumpa. Neskôr v máji však boli clá na cirok zrušené. V júli v roku 2018 Spojené štáty oznámili 10 % colné sadzby na dovoz z Číny vo výške 200 mld. USD. Zahŕňalo to tovary ako napríklad chemické a stavebné materiály, potraviny alebo textil. Sadzby vstúpili do účinnosti v septembri toho istého roku. Následne Spojené štáty pohrozili, že od januára 2019 uvalia 25 % clá na spotrebiteľské tovary. Čína na to zareagovala pohrozením odvetných ciel na americký export v hodnote 60 mld. USD. V auguste v roku 2018 USA uvalili 25 % colnú sadzbu na importovaný tovar z Číny vo výške 16 mld. USD. Týkalo sa to poľnohospodárskych výrobkov, priemyselných zariadení a chemikálií. Do platnosti vstúpili 23. augusta. Čína ako odvetu oznámila celý rad dodatočných ciel na 5207 amerických tovarov. Jednalo sa o 25 % colnú sadzbu na americký dovoz v hodnote 16 mld. USD, vrátane komodít akými sú uhlie, medený šrot a lekárske vybavenie. Krátko na to Čína podala v rámci WTO žalobu na Spojené štáty za dovozné clá na solárne panely. Neskôr v auguste Čína podala ďalšie dve sťažnosti. V polovici septembra roka 2018 Spojené štáty zaviedli 10 % clá na dovoz z Číny v hodnote 200 mld. USD, týkalo sa to 5745 položiek. Postupne sa mali do januára tieto clá zvýšiť na 25 %. Čína na to zareagovala hrozbou, že uvalí clá na tovary v hodnote 60 mld. USD ako odvetu. Avšak začiatkom decembra sa stretol prezident Trump s prezidentom Xi Jipingom na

konferencií G20 v Buenos Aires. Výsledkom stretnutia bolo odloženie 25 % colnej tarify zo strany USA, ktorá mala nadobudnúť účinnosť v januári. Nový termín sa stanovil na marec. Krátko na to, vo februári v roku 2019 americká vláda nakoniec upustila od uvalenia 25 % ciel, ktoré mali prísť do účinnosti v marci. Dôvodom bol progres vo vyjednávaní s Čínou. V máji však Spojené štáty zvýšili colné sadzby z 10 % na 25 % na tovary v hodnote 200 mld. USD a zároveň prezident Trump pohrozil zvýšením ďalších colných taríf, čím by sa zvýšili ceny celkového importu z Číny. Čína na situáciu zareagovala uvalením 25 % ciel na americký tovar v hodnote 60 mld. USD. Zároveň začali vznikať obavy z predaja časti amerických dlhopisov, ktoré má v držbe. Začiatkom júla v roku 2019 Americká vláda oznámila, že oslobodí 110 čínskych výrobkov z 25 % ciel, ktoré boli prijaté 6. júla 2018. Nasledujúci mesiac Spojené štáty označili Čínu za manipulátora mien po tom, čo Čínska ľudová banka počas sporu oslabila čínsku menu jüan. Kurz meny oslabil z 6,9225 CNY/USD na 7,0324 CNY/USD. Jednalo sa o najnižšiu hodnotu meny za posledných 10 rokov. Dôvodom podhodnotenia bola kompenzácia negatívnych dopadov amerických dovozných ciel na čínsky tovar. Avšak oslabenie meny vraj spôsobilo škody americkým spoločnostiam, ktoré mali za následok zvyšovanie miezd a prepúšťanie. 1. septembra 2019 Spojené štáty zaviedli 15 % clo na čínsky tovar v hodnote viac ako 100 mld. USD. Čína na toto rozhodnutie zareagovala 5 % a 10 % odvetnými clami na americký dovoz v hodnote 75 mld. USD. Odvetné clá mali zasiahnuť hlavne poľnohospodársky sektor. Neskôr v tom istom mesiaci napokon čínska vláda vyňala z dodatočných ciel 16 druhov amerických tovarov a Spojené štáty dočasne vyňali viac ako 400 druhov čínskych výrobkov z colných sadzieb, ktoré americká vláda uvalila minulý rok. Následne v októbri Spojené štáty uvalili nové colné tarify na čínske tovary ako topánky, plienky a potraviny. Prezident Trump taktiež pohrozil zavedením dodatočných ciel na mobilné telefóny, počítače a ďalšie elektronické výrobky. Na rozdiel od predchádzajúcich ciel, ktoré sa týkali hlavne výroby, tieto clá mali dopad na spotrebiteľov a podniky, ktoré chcel americký prezident chrániť. Čína na to zareagovala uvalením 5 % ciel na americkú ropu. V decembri v roku 2019 však obe strany oznámili, že dosiahli obchodnú dohodu o prímieri s názvom „The Phase One Deal“, a taktiež sa dohodli na jej znení. Dohoda znížila tlak na svetovú ekonomiku. Bolo dohodnuté, že „Phase One Deal“ sa podpíše v januári v roku 2020. (Kompletný zoznam uvalených ciel je uvedený v Prílohe A.)⁴⁶

⁴⁶ WTO AND INTERNATIONAL TRADE CENTER: *The US-China Trade War: A Timeline*. [online]. 2019. [Citované 20.01.2020]. Dostupné na internete: <<http://www.wtocenter.vn/chuyen-de/13504-the-us-china-trade-war-a-timeline> >

4.2.2 *Súčasný stav – január 2020*

Tak ako bolo dohodnuté v decembri v roku 2019, začiatkom januára roku 2020 obe krajiny podpísali predbežnú dohodu „The Phase One Deal“. V dohode sa Čína zaviazala, že zvýši dovoz z USA najmenej o 200 mld. USD a zároveň zvýši nákupy v oblasti poľnohospodárstva o 32 mld. USD, v oblasti priemyselnej výroby o 78 mld. USD, v oblasti energetiky o 52 mld. USD a v oblasti služieb o 32 mld. USD, tak ako sľúbila v decembri. Ďalej sa Čína zaviazala, že podnikne viac krokov na zabránenie falšovaniu a krádeže obchodného tajomstva. USA sa v dohode napokon zaviazali, že znížia niekoľko colných sadzieb na polovicu, no zachovávajú si 25 % clá na čínsky tovar v hodnote 360 mld. USD. Čína súčasne prijala záväzky na zdržanie sa devalvácie meny a vďaka tomu ju americká vláda vyňala zo zoznamu manipulátorov mien, na ktorom bola od roku 2019.⁴⁷

Spoločná dohoda však neobsahuje niektoré podstatné aspekty. Neobsahuje napríklad program „Made in China 2025“, ktorý slúži na pomoc čínskym spoločnostiam. Vďaka nemu by sa čínske spoločnosti mali stať svetovými lídrami v technológiách. Aj keď sa v dohode Čína zaviazala, že otvorí prístup na trh pre finančné technológie, neznamená to, že zabezpečí rovnaký prístup na trh ako pre svoje technológie. Taktiež sa dohoda nezaobrá ani dotáciami čínskych štátnych podnikov a neredukuje tlak na čínsku spoločnosť Huawei, ktorú Spojené štáty obvinili zo špehovania zákazníkov. Všetky tieto závažné problémy by sa mali objaviť v druhej dohode „The Phase Two Deal“.⁴⁸

Mnohé médiá, ako napríklad BBC News, označujú uzatvorenie dohody zo strany amerického prezidenta Donalda Trumpa ako politický krok, ktorý môže neskôr využiť vo svoj prospech v prezidentských voľbách. Z toho dôvodu sa vážnejšie vyjednávanie medzi Čínou a USA skôr ako po prezidentských voľbách v novembri zatiaľ nepredpokladá.

4.3 Dopady obchodného sporu na ekonomiku v USA a svetové hospodárstvo

Dopady sporu medzi Spojenými štátmi a Čínou, sú rôzne. Konflikt zasiahol viaceré subjekty svetového hospodárstva. Nie všetko sa vyvinulo podľa očakávaní amerického prezidenta Trumpa. Pozitívne a negatívne efekty obchodnej vojny na Spojené štáty, Čínu a iné krajiny sú podľa rôznych zdrojov znázornené v nasledujúcej tabuľke:

⁴⁷ BBC News: *US and China sign deal to ease trade war*. [online]. 2020. [Citované 18.01.2020]. Dostupné na internete: < <https://www.bbc.com/news/business-51114425> >

⁴⁸ BBC News: *US-China Trade Deal: Five things that aren't in it*. [online]. 2020. [Citované 18.01.2020]. Dostupné na internete: < <https://www.bbc.com/news/business-51130434> >

Tabuľka 1 Dopady obchodnej vojny

ZDROJ	DOPAD
CNN: Christine Romans, CNN Business: <i>The trade war is destroying American profit.</i> 2019 <https://edition.cnn.com/2019/10/23/business/trade-war-companies/index.html>	Obchodnou vojnou síce chcel americký prezident Donald Trump ochrániť upadajúce odvetvia a spotrebiteľov v Spojených štátoch, no výsledok značí opak. Vojna v konečnom dôsledku oslabila chránený domáci priemysel, hlavne textilný, drevársky alebo chemický. Clá na dovoz z Číny do USA spôsobili zvýšenie nákladov pre výrobcov, pretože dodávatelia z tretích krajín ponúkajú tovary za vyššie ceny, ako boli tie z Číny. Náklady sa preniesli aj na samotných spotrebiteľov v podobe zvýšených cien tovarov.
WRAL.com: Katie Lobosco, WRAL.com: <i>Breaking down the costs of Trump's trade war with China.</i> 2020 <https://www.wral.com/breaking-down-the-costs-of-trumps-trade-war-with-china/18886513/>	Ďalším efektom zavedených ciel, ktorý je spojený so zvýšenými nákladmi v USA, je aj hromadné prepúšťanie zamestnancov v amerických firmách. K zvýšeniu nezamestnanosti prispieva aj snaha o izoláciu a uzatváranie hraníc, pretože mnoho zamestnancov pracujúcich v odvetviach zameraných na export a import stratilo svoje pracovné miesta.
THE CONVERSATION: Jeffrey Kucik, The Conversation: <i>Is Trump's trade war saving American jobs – or killing them?</i> 2019 <https://theconversation.com/is-trumps-trade-war-saving-american-jobs-or-killing-them-117159>	Strata pracovných miest však nezasiahla všetky odvetvia. Vďaka zvýšeným clám na čínsky dovoz získali približne 15 000 až 30 000 pracovných miest odvetvia ako kovovýroba, výroba strojov a výroba elektrických prístrojov.
UNCTAD: Alessandro Nicita, UNCTAD: <i>Trade war leaves both US and China worse.</i> 2019 <https://unctad.org/en/pages/newsdetails.aspx?OriginalVersionID=2226>	Súčasťou Trumpovej stratégie dovozných ciel bolo aj dosiahnutie, aby sa americké spoločnosti sídlia v Číne presťahovali naspäť do USA. V niektorých prípadoch sa skutočne presťahovali, no nie naspäť do USA, ale do Vietnamu alebo Thajska. Konferencia spojených národov pre obchod a rozvoj tvrdí, že odklon obchodu od Číny do iných krajín zvyšuje konkurencieschopnosť týchto krajín na americkom trhu. Vývoz Taiwanu do USA sa zvýšil na hodnotu 4,2 mld. USD, vývoz z Mexika sa zvýšil o 3,5 mld. USD, vývoz z Vietnamu sa zvýšil o 2,6 mld. USD a Európska únia získala cca 2,7 mld. USD. Vývoz vzrástol aj z iných krajín, predovšetkým z juhovýchodnej Ázie.

BBC News: Pamela Parker, BBC News: The garlic farmers who love Trump's tariffs. 2019 <https://www.bbc.com/news/business-50458312>	Nepokojmi medzi Čínou a USA nebol zasiahnutý len priemyselný sektor a spotrebitelia Spojených štátov, ale aj poľnohospodársky sektor. Príkladom sú americkí farmári produkujúci sóju alebo kukuricu, ktorým klesli príjmy len v období od januára 2019 do marca 2019 o 11,8mld. USD po uvalení odvetných ciel zo strany Číny a Európskej únie. Výnimku v tomto prípade tvoria napríklad producenti cesnaku. Tí vďaka uvaleným clám môžu konečne konkurovať cenám cesnaku z Číny. Pred zavedením ciel sa čínsky cesnak dovážal do USA za dumpingové ceny, a preto bol výrazne lacnejší ako ten americký. Spotrebitelia práve z tohto dôvodu uprednostňovali čínsky, čo spôsobovalo americkým farmárom straty.
Bloomberg: Bloomberg's New Economy Forum in Beijing. 2019 <https://www.bloomberg.com/news/videos/2019-11-22/china-innovation-schmidt-rubenstein-didi-s-liu-tencent-s-lau-video>	Negatívne efekty obchodnej vojny postihli taktiež IT sféru, hlavne v oblasti inovácií. Problémy začali po tom, ako americká vláda obmedzila predaj softvéru čínskej spoločnosti Huawei. Mnoho odborníkov z toho dôvodu varuje pred úpadkom IT sféry. Avšak oponenti tvrdia, že krajiny do budúcnosti určite obnovia svoju spoluprácu, pretože v tejto oblasti je nevyhnutná prepojenosť medzi USA a Čínou.
South China Morning Post: Sidney Leng, South China Morning Post: <i>Trade war helps push China's private manufacturers to the brink, as investment hits all-time low.</i> 2019 <https://www.scmp.com/economy/china-economy/article/3043412/trade-war-helps-push-chinas-private-manufacturers-brink>	Pokles amerických objednávok mal negatívne dopady aj na čínsku ekonomiku. Rast výrobného sektora sa v roku 2019 znížil o 2,5 % (najpomalšia miera od roku 2004). Taktiež zisky čínskych výrobcov utrpeli straty. Z celkového hľadiska sa v Číne znížili investície v súkromnom sektore. Túto situáciu sa snažila riešiť čínska vláda reformami, no ani tie zatiaľ nepomohli.
BBC News: Christine Hah, BBC News: <i>How the US-China trade war has changed the world.</i> 2019 <https://www.bbc.com/news/av/business-50889740/how-the-us-china-trade-war-has-changed-the-world>	Politiku „America First“ neuplatňuje americký prezident len na Čínu, ale aj na Mexiko, Indiu, Európsku úniu, Južnú Kóreu a Japonsko. Vytvára tým domino efekt po celom svete. Mnohé krajiny, na ktoré americká vláda uvalila clá s úmyslom podpory spotreby domácich výrobkov, uvalili odvetné clá na USA. Mexiko uvalilo 25 % clo na americkú oceľ, syr, jablká a zemiaky. Európska únia uvalila 25 % clo na americké tovary v hodnote 2,8mld. USD.

	Odvetné clá uvalila aj Kanada a Turecko. Donald Tusk povedal, že by si Spojené štáty mali cenit' svojich obchodných partnerov, keďže ich nemajú tak veľa. Vytváraním colných sadzieb sa od týchto partnerov izolujú, čo je aj cieľom stratégie prezidenta Trumpa. Čína sa na rozdiel od USA snaží nadviazať nové spojenectvá. Práve tu sa vynára otázka o tom, či Spojené štáty americké naozaj dosiahli oslabenie Číny ako prvotne plánovali.
The Balance: Kimberly Amadeo, <i>The Balance: Trade Wars and their Effect on the Economy and You</i>. 2019 <https://www.thebalance.com/trade-wars-definition-how-it-affects-you-4159973>	Izolácia Spojených štátov sa prejavuje aj v oblasti obchodných dohôd. Vzrastajúca globálna obava zo snahy prezidenta Trumpa o prepisovanie pravidiel svetového obchodu spôsobila, že krajiny začali formovať obchodné dohody, ktorých Spojené štáty americké nie sú súčasťou. V apríli 2018 Európska únia pozmenila dohodu s Mexikom, na základe čoho sa odstránili skoro všetky colné sadzby. V júli 2018 Európska únia podpísala dohodu s Japonskom, ktorá odstránila colné sadzby skoro na všetky tovary v hodnote 152mld. USD. Z dlhodobého hľadiska spôsobuje obchodná vojna spomalenie hospodárskeho rastu nielen v USA a Číne, ale má dopad aj na iné krajiny, a práve tým nastáva spomalenie globálneho hospodárskeho rastu, na ktoré upozorňovali Trumpa viacerí ekonómovia ešte pri začiatkoch obchodného sporu.
REUTERS: Andrea Shalal, Heather Timmons, <i>REUTERS: Fallout from Trump's trade wars felt by economies around the world</i>. 2019 <https://www.reuters.com/article/us-imf-worldbank-trade/fallout-from-trumps-trade-wars-felt-by-economies-around-the-world-idUSKBN1WY0PZ>	Na zvýšenú neistotu vo svetovom obchode zareagovali aj africké krajiny. Tie sa pod tlakom obchodnej vojny rozhodli vytvoriť nezávislý kontinent.
UNITED STATES STUDIES CENTRE: Dr Stephen Kirchner, USSC: <i>THE 'RESERVE CURRENCY' MYTH: THE US DOLLAR'S CURRENT AND FUTURE ROLE IN THE WORLD ECONOMY</i>. 2019 <https://www.ussc.edu.au/analysis/the-reserve-currency-myth-the-us-dollars-	V neposlednom rade spor Číny a USA zasiahol aj hodnotu amerického dolára. Americký dolár je mena poslednej záchrany. Ak bude klesať hodnota libry alebo eura, hodnota dolára klesne ako posledná. Čím viac sa zvyšuje neistota na medzinárodných trhoch, tým viac sa zvyšuje

current-and-future-role-in-the-world-economy>	dopyt po dolári. Obchodná vojna spôsobuje zvýšenie rizika vo svetovom obchode a vďaka tomu stúpa dopyt po dolári, čím rastie jeho hodnota. Táto skutočnosť pôsobí negatívne na americký export. To je ďalší neželaný negatívny efekt uvalených ciel.
The New York Times: Paul Krugman, The New York Times: <i>How Trump Lost His Trade War</i> . 2019 < https://www.nytimes.com/2019/12/16/opinion/trump-china-trade.html >	Hlavný cieľ, ktorý chcel prezident Trump dosiahnuť, bolo zníženie obchodného deficitu s Čínou. Ten sa však počas trvania obchodnej vojny zo začiatku navyšoval. Neskôr síce klesol, no s inými krajinami naopak vzrástol.
The Japan Times: AFP-JIJI, KYODO, The Japan Times: <i>China's trade surplus with U.S. dropped 8.5% to \$296 billion in 2019</i> . 2020 < https://www.japantimes.co.jp/news/2020/01/14/business/chinas-us-trade-surplus-dropped-2019/#.Xnoqp4hKhPY >	Celkový obchod Číny so Spojenými štátmi klesol v roku 2019 o 10,7 % oproti predchádzajúcemu roku 2018. Jedná sa približne o pokles o 537 mld. USD.

Zdroj: Vlastné spracovanie

Na základe uvedenej tabuľky možno konštatovať, že spor medzi Spojenými štátmi a Čínou mal prevažne negatívne dopady na obe krajiny než pozitívne. Obchodná vojna nepriniesla škodu len zúčastneným stranám, ale zasiahla celosvetové hospodárstvo. Ciele prezidenta Trumpa sa naplnili iba čiastkovo. Vytvoriť izolované Spojené štáty od zvyšku sveta sa mu z časti podarilo, čo potvrdili novovznikajúce partnerstvá medzi krajinami, ktoré nezahŕňajú USA. Izolácia od tradičných obchodných partnerov však mala pre USA aj nepriaznivé dopady v podobe zvýšených nákladov pre domácich výrobcov v určitých odvetviach priemyselného sektora. Negatívne dopady sporu sa prejavili taktiež v poľnohospodárskom sektore. Aj napriek tomu však americkí poľnohospodári stále veria, že obchodná vojna prinesie z dlhodobého hľadiska pre nich zisky a podporujú ochranársku politiku prezidenta Trumpa. Dôvody na to sú rôzne. Predovšetkým sa však odvolávajú na fakt, že Čína je nespoľahlivý obchodný partner, nehrá podľa pravidiel, kradne ich patenty a manipuluje trhy.⁴⁹ Dopad v podobe zvýšených nákladov zasiahol aj amerických spotrebiteľov a v neposlednom rade spôsobil stratu pracovných miest. Aj keď vzniklo niekoľko nových pracovných miest v odvetviach akými je napríklad oceliarsstvo, iné

⁴⁹ Market Watch: *Opinion: Here's why corn and soybean supporters are standing by President Trump despite their pain*. [online]. 2019. [Citované 20.01.2020]. Dostupné na internete: <<https://www.marketwatch.com/story/heres-why-corn-and-soybean-supporters-are-standing-by-president-trump-despite-their-pain-2019-11-04>>

sektory, ako napríklad importné a exportné spoločnosti, zaznamenali stratu. Podľa prieskumov agentúry Moody's, v septembri v roku 2019 viedla obchodná vojna k zníženiu počtu pracovných miest približne o 300 000.⁵⁰ Konflikt spôsobil problémy aj v terciárnom sektore, v oblasti IT služieb v oboch krajinách, ako dôsledok nedostatku inovácií. Pozitívny efekt obchodnej vojny sa prejavuje v krajinách, akou je napríklad Vietnam, do ktorých sa presunula nie len výroba z Číny, no stali sa aj novými dodávateľskými reťazcami pre Spojené štáty. Novovzniknutá situácia spôsobila, že sa zvýšil export týchto krajín a taktiež sa zvýšila ich konkurencieschopnosť na medzinárodných trhoch. Obchodná vojna zasiahla negatívne aj hospodárstvo Číny. Nepokoje vo svetovom obchode a znížený dopyt po čínskych výrobkoch zo strany Spojených štátov sa prejavili v stratách pre súkromných podnikateľov. Z celkového hľadiska možno na základe uvedených príkladov usúdiť, že sa potvrdili prvotné obavy odborníkov, ktorí odsudzovali zvýšené tarify a silný protekcionizmus zo strany Trumpa už od začiatku. Spor sa síce spočiatku javil ako vhodné riešenie problémov s Čínou, no v konečnom dôsledku priniesol pre Spojené štáty aj straty vo viacerých podobách. Avšak v dohode, ktorú Čína a USA podpísali 15. 01. 2020, možno vidieť, že sa Spojeným štátom predsa podarilo docieľiť niekoľko ústupkov zo strany Číny, a preto obchodnú vojnu nemožno považovať za úplný neúspech.

Mnoho ekonómov označuje spôsob, akým Spojené štáty začali riešiť problémy s Čínou, za nesprávny. Tvrdia, že samotné zníženie deficitu bolo možné riešiť aj inými spôsobmi ako clami, pretože prekážky v obchode nemajú vplyv na obchodnú bilanciu. Tá je ovplyvňovaná tým, či krajiny viac nakupujú tovary a služby zo zahraničia ako ich vyrábajú. Prezidentovi Trumpovi sa pomocou ciel podarilo znížiť len dvojstranný deficit s Čínou, no s inými krajinami sa dvojstranný obchodný deficit navýšil. V prípade snahy o zníženie celkového obchodného deficitu je jednou z možností aj znižovanie výdavkov súvisiacich s výrobou. Práve toto riešenie by prinieslo priaznivejšie výsledky a naplnilo by stanovený cieľ prezidenta Trumpa efektívnejšie než obchodná vojna.⁵¹

Možno konštatovať, že clá síce môžu aspoň z časti vyriešiť dlhodobý obchodný deficit s Čínou, no nezaoberajú sa druhým problémom, na ktorý sa odvolával prezident Trump, a to s krádežou duševného vlastníctva a špionážou čínskych spoločností. Účinnejším nástrojom, ako bojovať proti krádeži duševného vlastníctva, by boli podľa Ryana Fitzpatricka z Third Way mnohostranné sťažnosti podané na Svetovú obchodnú

⁵⁰ CBS News: *Trump trade war with China has cost 300,000 U.S. jobs, Moody's estimates*. [online]. 2019. [Citované 20.01.2020]. Dostupné na internete: < <https://www.cbsnews.com/news/trumps-trade-war-squashed-an-estimated-300000-jobs-so-far-moodys-estimates/> >

⁵¹ BBC News: *What Trump wants from global trade*. [online]. 2019. [Citované 18.01.2020]. Dostupné na internete: < <https://www.bbc.com/news/business-50465651> >

organizáciu. Práve tie by mohli obmedziť nekalé správanie Číny, vzhľadom na fakt, že krádež duševného vlastníctva porušuje dohodu TRIPS, ktorá bola prijatá v rámci WTO. Lepšie by dokonca bolo, keby Spojené štáty implementovali plán na opravu obchodných praktík a podporovali by nové obchodné možnosti pre amerických vývojárov.⁵²

Nie každý však kritizuje prezidentovo rozhodnutie o riadení medzinárodného obchodu Spojených štátov pomocou ciel. V niektorých oblastiach s ním súhlasí bývalý predseda Rady ekonomických poradcov v USA – Kevin Hassett. Podobne ako prezident Trump uvádza, že nekalé obchodné praktiky zo strany Číny stáli americkú ekonomiku v priemere 200 až 500 mld. USD ročne. Hassett tvrdí, že Spojené štáty musia proti takému správaniu bojovať. Je si vedomý, že spor priniesol krátkodobé náklady hlavne spotrebiteľom, no verí, že z dlhodobého hľadiska bude mať obchodná vojna pozitívne prínosy. Taktiež vidí postup v obchode vzťahu s Čínou v prospech USA aj napriek medializovaným negatívam. Hovorí, že ľudia sa sústredia pri spore s Čínou len na to negatívne a nehladujú pozitíva. Na to aby bola politika prezidenta Trumpa úspešná, je dôležité aby jej verili aj samotní občania Spojených štátov. Ak americké spoločnosti veria, že nové politiky podporia spotrebu amerických výrobkov, potom majú následne motiváciu investovať do svojej výroby a vytvárať pracovné miesta.⁵³

Podobne Joseph W. Sullivan, ktorý pôsobil do júla 2019 ako osobitný poradca predsedu a ekonóma štábu v Rade ekonomických poradcov Bieleho domu, považuje Čínu za hrozbu a je podľa neho dôležité aby Spojené štáty vyhrali konflikt s Čínou, vzhľadom na fakt, že čínska vláda aj počas sporu použila nekalé praktiky. Jedná sa hlavne o uvalenie ciel na amerických poľnohospodárov z oblastí, ktoré volili prezidenta Trumpa. Práve spomínanými clami sa totiž Čína pokúšala o vyvinutie tlaku na Trumpa. Niektorí považujú tento krok ako o zasahovanie do vnútornej politickej sféry Spojených štátov s cieľom ovplyvniť prichádzajúce voľby. Takýmto spôsobom by Čína ohrozila podľa Sulliva nie len demokraciu, ale aj ľudské práva v USA. V konečnom dôsledku by túto stratégiu mohla Čína následne využiť pri konfrontácií aj s inými krajinami, čo označuje Sullivan ako

⁵² Third Way: *American Tariffs Won't Fix The China Problem*. [online]. 2018. [Citované 18.01.2020]. Dostupné na internete: < <https://www.thirdway.org/memo/american-tariffs-wont-fix-the-china-problem> >

⁵³ The Atlantic: *Kevin Hassett Says Trump's Trade War Is Worth the Cost*. [online]. 2019. [Citované 18.01.2020]. Dostupné na internete: < <https://www.theatlantic.com/politics/archive/2019/09/kevin-hassett-trump-trade-war/597493/> >

nebezpečné. Práve preto je podľa neho nutné, aby víťazstvo konfliktu bolo na strane Spojených štátov.⁵⁴

Čo sa týka celkového výsledku obchodnej vojny, Čína sa považuje za víťaza aj napriek tomu, že sa v dohode zaviazala k väčšiemu množstvu ústupkov ako Spojené štáty. Svoje tvrdenia argumentuje tým, že počas sporu s USA zvyšovala clá len na tie tovary, ktoré si dokáže zaobstarat' aj z iných krajín než Spojených štátov, ako napríklad sóju - základnú zložku kŕmnej zmesi pre ošípané v Číne. Na tovary, akými sú lieky, si Čína nevie nájsť náhradné dodávateľské reťazce, a preto clá na tieto produkty zostali na rovnakej úrovni ako pred vypuknutím konfliktu a nezvyšovali sa počas obchodnej vojny. Takýmto spôsobom Čína neohrozila domácich farmárov, výrobcov a ani samotných spotrebiteľov na rozdiel od Spojených štátov. Okrem toho si zároveň vytvorila nové obchodné partnerstvá.⁵⁵

⁵⁴ The Atlantic: *Every American Should Hope Trump Prevails Against China*. [online]. 2019. [Citované 18.01.2020]. Dostupné na internete: < <https://www.theatlantic.com/ideas/archive/2019/08/china-vs-democracy/596248/> >

⁵⁵ Fortune: *Trump Thinks He Is Winning a Trade War*. [online]. 2019. [Citované 18.01.2020]. Dostupné na internete < <https://fortune.com/2019/08/16/trump-china-trade-war-winner-data/> >

Záver

Krajiny vo svetovom hospodárstve možno podľa viacerých indikátorov rozčleniť do niekoľkých skupín. Takýmito skupinami sú napríklad rozvinuté a rozvojové krajiny. Medzi rozvinuté krajiny zaraďujeme Spojené štáty a medzi rozvojové krajiny naopak patrí Čína. Obom krajinám sa počas ich histórie podarilo niekoľko úspechov, vďaka ktorým ich možno označiť za mocnosti, a to hlavne vo sfére medzinárodného obchodu. USA a Čína sú zároveň dôležití obchodní partneri a do určitej miery na sebe závisia. Avšak s príchodom novej obchodnej politiky amerického prezidenta Donalda Trumpa zameranej na ochranu postavenia Spojených štátov vo svete a z dôvodu nepriaznivých praktík zo strany Číny bolo obchodné partnerstvo medzi týmito krajinami narušené. Silná protekcionistická politika Trumpa a následná odvetá Číny viedla k sporu, ktorý zasiahol viacero subjektov svetového hospodárstva a narušil dlhodobo zaužívané medzinárodné vzťahy a obchodné reťazce medzi nimi.

Samotné rozhodnutie Trumpa o začatí obchodnej vojny s druhou najväčšou ekonomikou sveta považujú viacerí odborníci za nesprávne. Na USA a Čínu je podľa nich nutné pozeráť z rôznych aspektov, keďže Čína a USA sú dve odlišné krajiny. Prezident Trump odhliada od týchto rozdielov a vzťah Spojených štátov a Číny vníma len z hľadiska medzinárodného obchodu, v ktorom si všima obchodný deficit. Práve ten považuje za hrozbu, ktorá vznikla liberalizmom a spôsobuje stratu sily Spojených štátov. Nie je to však celkom pravda, USA sú stále považované za mocného hegemóna. Hoci Čína bude čoskoro najväčšou svetovou ekonomikou z hľadiska HDP vo výrobe a v obchode, čo je zapríčinené rastúcou populáciou, tieto čísla nereprezentujú bohatstvo a moc krajiny. Jej vzostup sa môže vnímať ako nová príležitosť pre Spojené štáty a nemusí to hneď znamenať hrozbu. V konečnom dôsledku je pre Spojené štáty výhoda spolupracovať s Čínou, a to hlavne z toho dôvodu, že obe krajiny majú právo vetovať akékoľvek rozhodnutie, ktoré sa v rámci OSN Bezpečnostná rada snaží prijať. Vzhľadom na tento fakt by bolo pre Spojené štáty lepšie, ak by udržovali priateľské vzťahy s Čínou. Nikdy nevedia, kedy z tohto vzťahu môžu následne profitovať.

Avšak na situáciu je nutné pozeráť aj z viacerých hľadísk. Existujú zástancovia Trumpovej politiky, ktorí podporujú jeho rozhodnutia a veria, že obchodná vojna prinesie Spojeným štátom v konečnom dôsledku prosperitu či už v podobe nových pracovných miest, zvýšených ziskov alebo v ochrane základných demokratických princípov Spojených štátov. Ďalší vývoj súčasného vzťahu USA a Číny je zatiaľ nejasný. Predpokladá sa však, že krajiny medzi sebou uzatvoria ešte ďalšie obchodné dohody.

Zoznam použitej literatúry

Knižné zdroje

1. BALÁŽ, Peter a kol. *Medzinárodné podnikanie. Na vlne globalizujúcej sa svetovej ekonomiky*. Bratislava: Sprint dva, 2010. 546s. ISBN 978-80-89393-18-3
2. CHMELÍKOVÁ, Ľudmila. *Obchod. Minulosť, súčasnosť, perspektívy*. Bratislava: EPOS, 2002. 362s. ISBN 80-8057-470-7
3. KALINSKÁ, Emilie a kol. *Medzinárodná obchod v 21. storočí*. Praha: Grada Publishing a.s, 2010. 228s. ISBN 978-80-247-3396-8
4. LIPKOVÁ, Ľudmila a kol. *Medzinárodné hospodárske vzťahy*. Bratislava: Sprint dva, 2011. 433s. ISBN 978-80-89393-37-4
5. MICHNÍK, Ľubomír a kol. *Zahraničný obchod. Ekonomika – stratégia – podnikanie*. Bratislava: SPRINT, 1998. 656s. ISBN 80-8884-31-8
6. SALVATORE, Dominick. *Protectionism and world welfare*. Cambridge: Cambridge University Press, 1993. 447s. ISBN 0-521-42489-5
7. ŠTĚRBOVÁ, Ludmila a kol. *Medzinárodný obchod ve světové krizi 21. století*. Praha: Grada Publishing a.s, 2013. 364s. ISBN 978-80-247-4694-4

Vedecké publikácie

8. THOMPSON, Andrew. *Tariff Reform: An Imperial Strategy, 1903-1913*. [online]. Cambridge: Cambridge University Press, december 1997, roč. 40, č. 4, s. 1033-1054. The Historical Journal. ISSN: 0018246X Dostupné na:
< www.jstor.org/stable/2640133 >

Elektronické zdroje

9. American Institute for Economic Research: *Free Market Liberalism is needed more than ever*. [online]. 2019. [Citované 15.11.2019]. Dostupné na internete:
<<https://www.aier.org/article/free-market-liberalism-is-needed-more-than-ever/>>

10. BBC News: *US and China sign deal to ease trade war*. [online]. 2020. [Citované 18.01.2020]. Dostupné na internete: <<https://www.bbc.com/news/business-51114425>>
11. BBC News: *US-China Trade Deal: Five things that aren't in it*. [online]. 2020. [Citované 18.01.2020]. Dostupné na internete: <<https://www.bbc.com/news/business-51130434>>
12. BBC News: *What Trump wants from global trade*. [online]. 2019. [Citované 18.01.2020]. Dostupné na internete: <<https://www.bbc.com/news/business-50465651>>
13. BBC: *Trade Wars: US-China trade battle in charts*. [online]. 2019. [Citované 19.01.2020]. Dostupné na internete: <<https://www.bbc.com/news/business-48196495>>
14. BBC News: *The garlic farmers who love Trump's tariffs*. [online]. 2019. [Citované 19.02.2020]. Dostupné na internete: <<https://www.bbc.com/news/business-50458312>>
15. BBC News: *How the US-China trade war has changed the world*. [online]. 2019. [Citované 17.02.2020]. Dostupné na internete: <<https://www.bbc.com/news/av/business-50889740/how-the-us-china-trade-war-has-changed-the-world>>
16. Bloomberg: *Bloomberg's New Economy Forum in Beijing*. [online]. 2019. [Citované 19.03.2020]. Dostupné na internete: <<https://www.bloomberg.com/news/videos/2019-11-22/china-innovation-schmidt-rubenstein-didi-s-liu-tencent-s-lau-video>>
17. Britannica: *Corn Law*. [online]. 2019. [Citované 22.11.2019]. Dostupné na internete: <<https://www.britannica.com/event/Corn-Law-British-history>>
18. Business Roundtable: *SECTION 232 TARIFF*. [online]. 2020. [Citované 16.01.2020]. Dostupné na internete: <<https://www.businessroundtable.org/policy-perspectives/trade-international/section-232-tariffs>>

19. CBS News: *Trump trade war with China has cost 300,000 U.S. jobs, Moody's estimates*. [online]. 2019. [Citované 20.01.2020]. Dostupné na internete: < <https://www.cbsnews.com/news/trumps-trade-war-squashed-an-estimated-300000-jobs-so-far-moodys-estimates/>>
20. CEIC: *China Trade Balance*. [online]. 2019. [Citované 28.01.2020]. Dostupné na internete: < <https://www.ceicdata.com/en/indicator/china/trade-balance>>
21. Citizens' Assembly: *Trade: Free Trade vs. Protejcionism*. [online]. 2017. [Citované 16.11.2019]. Dostupné na internete: <<https://citizensassembly.co.uk/trade-free-trade-v-protectionism/>>
22. CNN Business: *The trade war is destroying American profit*. [online]. 2019. [Citované 15.02.2020]. Dostupné na internete: <<https://edition.cnn.com/2019/10/23/business/trade-war-companies/index.html>>
23. Economics: *Exaples and Types of Protectionism*. [online]. 2019. [Citované 22.11.2019]. Dostupné na internete: <<https://www.economicshelp.org/blog/6911/alevel/examples-of-protectionism/>>
24. Focus Economics: *The Economy Effects of Trade Protekcionism*. [online]. 2018. [Citované 18.11.2019]. Dostupné na internete: <[https://www.focus-economics.com/blog/effects-of-trade-protectionism-on economy](https://www.focus-economics.com/blog/effects-of-trade-protectionism-on-economy)>
25. Fortune: *Trump Thinks He Is Winning a Trade War*. [online]. 2019. [Citované 18.01.2020]. Dostupné na internete < <https://fortune.com/2019/08/16/trump-china-trade-war-winner-data/> >
26. China Business Review: *A Short History of Trade Wars*. [online]. 2018. [Citované 22.11.2019]. Dostupné na internete: < <https://www.chinabusinessreview.com/a-short-history-of-trade-wars/> >

27. International Monetary Fond: *Avoiding protectionism*. [online]. 2010. [Citované 15.11.2019]. Dostupné na internete: <<https://www.imf.org/external/pubs/ft/fandd/2010/03/henn.htm>>
28. Legal Beagle: *Definition of Optimum Tariff*. [online]. 2018. [Citované 21.11.2019]. Dostupné na internete: <<https://legalbeagle.com/13638922-definition-of-optimum-tariff.html>>
29. Market Watch: *Opinion: Here's why corn and soybean supporters are standing by President Trump despite their pain*. [online]. 2019. [Citované 20.01.2020]. Dostupné na internete: <<https://www.marketwatch.com/story/heres-why-corn-and-soybean-supporters-are-standing-by-president-trump-despite-their-pain-2019-11-04>>
30. Ministerstvo Hospodárstva Slovenskej republiky: *Subvencie a vyrovnávacie opatrenia*. [online]. 2019. [Citované 31.10.2019]. Dostupné na internete: <<https://www.economy.gov.sk/obchod/multilateralne-obchodne-vztahy/wto/nepolnohospodarske-vyrobky-a-wto/subvencie-a-vyrovnavacie-opatrenia>>
31. National Interest: *Brazil's Trade War is a Warning to America*. [online]. 2019. [Citované 22.11.2019]. Dostupné na internete: <<https://nationalinterest.org/feature/brazils-trade-war-warning-america-48137>>
32. New Statesman: *Trump's view of history drives the trade war between the US and China*. [online]. 2019. [Citované 20.01.2020]. Dostupné na internete: <<https://www.newstatesman.com/politics/economy/2019/09/trump-s-view-history-drives-trade-war-between-us-and-china>>
33. OECD: *International trade statistics: trends in the second quarter 2019*. [online]. 2019. [Citované 14.11.2019]. Dostupné na internete: <<https://www.oecd.org/sdd/its/International-trade-statistics-Q2-2019.pdf>>
34. Reuters: *China's 2019 trade surplus with U.S. narrows to \$295.8 billion vs \$323.3 billion in 2018*. [online]. 2020. [Citované 28.01.2020]. Dostupné na internete:

- < <https://www.reuters.com/article/us-china-economy-trade-usa/chinas-2019-trade-surplus-with-u-s-narrows-to-295-8-billion-vs-323-3-billion-in-2018-idUSKBN1ZD0JW>>
35. Reuters: *Fallout from Trump's trade wars felt by economies around the world*. [online]. 2019. [Citované 23.02.2020]. Dostupné na internete: <<https://www.reuters.com/article/us-imf-worldbank-trade/fallout-from-trumps-trade-wars-felt-by-economies-around-the-world-idUSKBN1WY0PZ>>
 36. Reuters: *U.S. trade deficit narrows in 2019 for first time in six years*. [online]. 2020. [Citované 28.01.2020]. Dostupné na internete: <<https://www.reuters.com/article/us-usa-economy/u-s-trade-deficit-narrows-in-2019-for-first-time-in-six-years-idUSKBN1ZZ1WP>>
 37. South China Morning Post: *Trade war helps push China's private manufacturers to the brink, as investment hits all-time low*. [online]. 2020. [Citované 28.02.2020]. Dostupné na internete: <<https://www.scmp.com/economy/china-economy/article/3043412/trade-war-helps-push-chinas-private-manufacturers-brink>>
 38. Statista: *China-U.S. trade relations - Statistics & Facts*. [online]. 2019. [Citované 28.01.2020]. Dostupné na internete: <<https://www.statista.com/topics/4698/sino-us-trading-relationship/>>
 39. The Atlantic: *Kevin Hassett Says Trump's Trade War Is Worth the Cost*. [online]. 2019. [Citované 18.01.2020]. Dostupné na internete: <<https://www.theatlantic.com/politics/archive/2019/09/kevin-hassett-trump-trade-war/597493/>>
 40. The Atlantic: *Every American Should Hope Trump Prevails Against China*. [online]. 2019. [Citované 18.01.2020]. Dostupné na internete: <<https://www.theatlantic.com/ideas/archive/2019/08/china-vs-democracy/596248/>>
 41. The Balance: *International Trade: Pros, Cons, and Effect on the Economy*. [online]. 2019. [Citované 28.01.2020]. Dostupné na internete:

<<https://www.thebalance.com/international-trade-pros-cons-effect-on-economy-3305579> >

42. The Balance: *China's Economy and Its Effect on the U.S. Economy*. [online]. 2020. [Citované 19.01.2020]. Dostupné na internete: <<https://www.thebalance.com/china-economy-facts-effect-on-us-economy-3306345#how-china-affects-the-us-economy>>
43. The Balance: *US Debt to China, How Much It Is, Reasons Why, and What If China Sells*. [online]. 2020. [Citované 16.01.2020]. Dostupné na internete: <<https://www.thebalance.com/u-s-debt-to-china-how-much-does-it-own-3306355> >
44. The Balance: *Trade Wars and their Effect on the Economy and You*. [online]. 2019. [Citované 16.02.2020]. Dostupné na internete: <<https://www.thebalance.com/trade-wars-definition-how-it-affects-you-4159973>>
45. The Conversation: *Is Trump's trade war saving American jobs – or killing them?* [online]. 2019. [Citované 28.02.2020]. Dostupné na internete: <<https://theconversation.com/is-trumps-trade-war-saving-american-jobs-or-killing-them-117159>>
46. The Fiscal Times: *Free Trade vs. Protectionism -Why History Matters*. [online]. 2011. [Citované 19.11.2019]. Dostupné na internete: <<https://www.thefiscaltimes.com/Articles/2011/03/11/Free-Trade-Vs-Protectionism-Why-History-Matters>>
47. The Japan Times: *China's trade surplus with U.S. dropped 8.5% to \$296 billion in 2019*. [online]. 2020. [Citované 28.02.2020]. Dostupné na internete: <<https://www.japantimes.co.jp/news/2020/01/14/business/chinas-us-trade-surplus-dropped-2019/#.Xnoqp4hKhPY>>
48. The New York Times: *How Trump Lost His Trade War*. [online]. 2019. [Citované 24.02.2020]. Dostupné na internete: <<https://www.nytimes.com/2019/12/16/opinion/trump-china-trade.html>>

49. The state council: *China's Foreign Trade*. [online]. 2011. [Citované 30.10.2019].
Dostupné na internete:
<http://english.www.gov.cn/archive/white_paper/2014/08/23/content_281474983028147.htm >

50. Third Way: *History says that protectionism has never worked*. [online]. 2016.
[Citované 21.11.2019]. Dostupné na internete:
<<https://www.thirdway.org/memo/history-says-trade-protectionism-has-never-worked>>

51. Third Way: *American Tariffs Won't Fix The China Problem*. [online]. 2018.
[Citované 19.01.2020]. Dostupné na internete:
<<https://www.thirdway.org/memo/american-tariffs-wont-fix-the-china-problem> >

52. Third Way: *2019 Country Brief: China*. [online]. 2019. [Citované 19.01.2020].
Dostupné na internete:< <https://www.thirdway.org/primer/2019-country-brief-china>>

53. TRADING ECONOMICS: *China Exports*. [online]. 2020. [Citované 28.01.2020].
Dostupné na internete:< <https://tradingeconomics.com/china/exports>>

54. TRADING ECONOMICS: *China Imports*. [online]. 2020. [Citované 28.01.2020].
Dostupné na internete:<<https://tradingeconomics.com/china/imports>>

55. TRADING ECONOMICS: *US Export*. [online]. 2020. [Citované 28.01.2020].
Dostupné na internete:<<https://tradingeconomics.com/united-states/exports>>

56. TRADING ECONOMICS: *US Import*. [online]. 2020. [Citované 28.01.2020].
Dostupné na internete:< <https://tradingeconomics.com/united-states/imports>>

57. United Nations Conference on Trade and Development: *Key statistics and trends in International trade*. [online]. 2019. [Citované 16.11.2019]. Dostupné na internete:
<https://unctad.org/en/PublicationsLibrary/ditctab2019d2_en.pdf>

58. United Nations Conference on Trade and Development: *Trade war leaves both US and China worse*. [online]. 2019. [Citované 03.03.2020]. Dostupné na internete: <<https://unctad.org/en/pages/newsdetails.aspx?OriginalVersionID=2226>>
59. USSC: *THE 'RESERVE CURRENCY' MYTH: THE US DOLLAR'S CURRENT AND FUTURE ROLE IN THE WORLD ECONOMY*. [online]. 2019. [Citované 03.02.2020]. Dostupné na internete: <<https://www.ussc.edu.au/analysis/the-reserve-currency-myth-the-us-dollars-current-and-future-role-in-the-world-economy>>
60. WRAL.com: *Breaking down the costs of Trump's trade war with China*. [online]. 2020. [Citované 02.03.2020]. Dostupné na internete: <<https://www.wral.com/breaking-down-the-costs-of-trumps-trade-war-with-china/18886513/>>
61. WTO AND INTERNATIONAL TRADE CENTER: *The US–China Trade War: A Timeline*. [online]. 2019. [Citované 20.01.2020]. Dostupné na internete: <<http://www.wtocenter.vn/chuyen-de/13504-the-us-china-trade-war-a-timeline> >